

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Архітектурний факультет
Образотворчого мистецтва і архітектурної графіки
(назва випускової кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗДОБУВАЧА СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ БАКАЛАВР

на тему:

Художня робота «Опалені війною» (графіка) у художньо-декоративному
оздобленні центру фізичної і психологічної реабілітації у селищі Ворохта,
Івано-Франківської області

Хоменко Єлизавета Ігорівна

(прізвище, ім'я та по батькові здобувача повністю)

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Архітектурний факультет
Образотворчого мистецтва і архітектурної графіки
(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувачка кафедри
_____ Олена САФРОНОВА
”_____” _____ 2025 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗДОБУВАЧА СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ БАКАЛАВР

Художня робота «Опалені війною» (графіка) у художньо-декоративному оздобленні центру фізичної і психологічної реабілітації у селищі Ворохта, Івано-Франківської області

(назва)

Я як здобувач вищої освіти КНУБА розумію і підтримую політику закладу з академічної доброчесності. Я не надавав(-ла) і не одержував(-ла) недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач Хоменко Єлизавета Ігорівна
(прізвище, ім'я та по батькові повністю)

023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
(спеціальність)

Художньо-декоративне оздоблення інтер'єру

(освітня програма)

Група ОМ-21-2

Керівник: Івашко О. Д.
(прізвище та ініціали)

докт. філософії (арх), ст.

Викл. _____
(науковий ступінь, вчене звання)

Керівник: Плісс Н. А.
(прізвище та ініціали)

ст. викл. _____
(науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент: Хараборська Ю. О.
(прізвище та ініціали)

Ідентичність підтверджую

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Факультет: архітектурний

Кафедра: образотворчого мистецтва і архітектурної графіки

Ступінь вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень

Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Освітня програма: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри

Олена САФРОНОВА

„_____” _____ 2025 року

**З А В Д А Н Н Я
ДО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
ЗДОБУВАЧА СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ БАКАЛАВР**

Хоменко Єлизавета Ігорівна

(прізвище, ім'я та по батькові здобувача)

1. Тема роботи Художня робота «Опалені війною» (графіка) у художньо-декоративному оздобленні інтер'єру центру фізичної і психологічної реабілітації у селищі Ворохта Івано-Франківської області

затверджена наказом ректора КНУБА № 560/25 від 13.05.2025 року

2. Керівники роботи

докт. філософії (арх), ст. викл. Івашко О. Д., ст. викл. Плїсс Н. А.

(прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання здобувачем роботи до захисту 25.06.2025 р.

4. Зміст пояснювальної записки за розділами:

Р. 1. Теоретичні принципи графіки

Р. 2. Особливості художньо-декоративного оздоблення інтер'єрів реабілітаційних центрів

Р. 3. Засоби, прийоми, композиційне рішення художньої роботи

Закінчення дод. 1

5. Графічний матеріал за розділами

Р. 1. Теоретичні засади та аналоги для розробки художньої роботи

Р. 2. Проектувальні та об'ємно-просторові рішення, розробка графічних креслень (ситуаційний план М 1:2000, генеральний план М 1:500, фасад М 1:200, розріз М 1:200, вихідний план М 1:200, план демонтажу М 1:100, план монтажу М 1:100, функціональне зонування М 1:100, план розташування меблів М 1:100, план освітлення М 1:100, план підлоги М 1:100, схема зали реабілітації М 1:100, розгортки

стін М 1:100, 3-D схема М 1:100,), візуально-інформаційний матеріал (візуалізація будівлі, візуалізації інтер'єру, паспорт матеріалів)

Р. 3. Розробка ескізу та поетапне створення художньої роботи

6. Консультанти розділів кваліфікаційної випускної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Перевірив	
		дата	підпис
Розділ 1.	Івашко О. Д. докт. філософії (арх), ст. викл.		
Розділ 2.	Івашко О. Д. докт. філософії (арх), ст. викл.		
Розділ 3.	Івашко О. Д. докт. філософії (арх), ст. викл. Плісс. Н. А. ст., викл.		

7.

8. Календарний план виконання роботи:

Види робіт та їх зміст	Дата виконання
Розділ 1.	14.05.2025 р.
Розділ 2.	28.06.2025 р.
Розділ 3.	18.06.2025 р.
Остаточне оформлення роботи	20.06.2025 р.
Перевірка роботи на плагіат	20.06.2025 р.
Попередній захист роботи на випусковій кафедрі	23.06.2025 р.
Направлення роботи на рецензування	23.06.2025 р.

8. Дата видачі завдання 21.02.2025 року

Зав. кафедри	_____	<u>Олена САФРОНОВА</u>
	(підпис)	(ім'я та прізвище)
Керівник	_____	<u>Олександр ІВАШКО</u>
	(підпис)	(ім'я та прізвище)
Керівник	_____	<u>Наталя ПЛІСС</u>
	(підпис)	(ім'я та прізвище)
Здобувач	_____	<u>Єлизавета ХОМЕНКО</u>
	(підпис)	(ім'я та прізвище)

РЕЗЮМЕ (SUMMARY) до кваліфікаційної випускної роботи здобувача:		<i>Хоменко Єлизавета Ігорівна</i> <i>Khomenko Yelyzaveta</i> (ПІБ здобувача українською та англійською)	
ЗВО	Київський національний університет будівництва і архітектури		
Тема (українською та англійською)	Художня робота «Опалені війною» (графіка) у художньо-декоративному оздобленні інтер'єру центру фізичної і психологічної реабілітації у селищі Ворохта Івано-Франківської області The artwork "Burnt by War" (graphics) in the artistic and decorative interior decoration of the physical and psychological rehabilitation center in the village of Vorokhta, Ivano-Frankivsk region		
Освітній ступінь	Бакалавр		
Факультет	Архітектурний		
Випускова кафедра	Кафедра образотворчого мистецтва і архітектурної графіки		
Спеціальність	023 «Образотворче мистецтво, декоративно-прикладне мистецтво, реставрація»		
Освітня програма	Художньо-декоративне оздоблення інтер'єру		
Керівники	Івашко О. Д., Плісс Н. А.		
Обсяг роботи:	<i>пояснювальна записка, стор.</i>	<i>розділів</i>	<i>креслень формату А3</i>
	82	3	30
Розділ 1	<p><i>Теоретичні принципи графіки</i></p> <p>Дослідження показало, що графіка характеризується широким спектром стилів, де ключовими виразними засобами є лінія, контраст і текстура. З огляду на різні техніки, було підтверджено, що кожен стиль використовує унікальні підходи до композиції, часто прагнучи до лаконічності та символізму для передачі глибокого сенсу.</p> <p>Аналіз світової практики графічного мистецтва виявив багатовіковий розвиток, починаючи від давніх форм і закінчуючи сучасними цифровими техніками, що свідчить про її постійну адаптацію та значний вплив на культуру.</p> <p>Було відзначено посилення соціальної та політичної тематики у роботах, що відображає актуальні виклики. Аналіз також підкреслив зростання концептуальної складової та активну інтеграцію українських графіків у міжнародний мистецький контекст.</p> <p><i>Висновок:</i></p> <p>Дослідження підтвердило, що графіка є динамічним мистецтвом, яке поєднує багатовікові традиції з сучасними інноваціями та</p>		

	глибоким осмисленням актуальних соціальних та концептуальних аспектів.
<i>Розділ 2</i>	<p><i>Особливості художньо-декоративного оздоблення інтер'єрів реабілітаційних центрів</i></p> <p>В атестаційній роботі надані результати аналізу розробки художньо-декоративного оздоблення інтер'єрів реабілітаційних та рекреаційних зон; аналізу історичних та сучасних рішень в графіці та оздоблені інтер'єру. Виявлено як художньо-декоративне оздоблення впливає на психоемоційний стан людей. На основі проведених досліджень розроблено концепцію художньо-декоративного оздоблення інтер'єрів реабілітаційних та багатофункціональних спортивних зал, спеціалізованих кабінетів, рекреаційних зон та створено художню роботу.</p> <p><i>Висновок:</i></p> <p>Атестаційна робота глибоко занурюється в тему художньо-декоративного оздоблення інтер'єрів, особливо фокусуючись на просторах, призначених для реабілітації та рекреації. Детально проаналізовано, як історичні та сучасні тенденції в графіці та оформленні інтер'єру можуть бути застосовані задля створення сприятливого середовища. Особлива увага приділена впливу візуального оточення на психоемоційний стан людини, що дозволило розробити обґрунтовану концепцію художнього оздоблення для різноманітних функціональних зон, включаючи спортивні зали та кабінети. Результатом стало створення інтер'єру та художньої роботи, яка втілює ці теоретичні розробки.</p>
<i>Розділ 3</i>	<p><i>Засоби, прийоми, композиційне рішення художньої роботи</i></p> <p>У роботі використано змішану графічну техніку з акцентом на текстурність і натуральність матеріалів. Основні засоби — туш, золотий маркер, акварель, чорний чай. Прийоми включають м'яке розмиття фону, ритмічну побудову форми, контраст світлотіні та символічну стилізацію образів. Композиційне рішення базується солярному принципі, соняхів вибудовані у врівноважену вертикальну структуру з центральним акцентом. Така побудова створює відчуття гармонії, спокою та внутрішньої завершеності.</p> <p><i>Висновок:</i></p> <p>Художня робота гармонійно вписується в інтер'єр йога-центру завдяки своїй збалансованій композиції, м'якій земляній гамі та символічному наповненню, що відповідає філософії простору для відновлення й внутрішньої гармонії. Зображення семи соняхів створює медитативний настрій, сприяє емоційній рівновазі та зосередженості. Робота органічно доповнює простір, не перевантажуючи його, а навпаки підсилює атмосферу спокою, тепла та природності, слугуючи як візуальний центр і джерело натхнення для відвідувачів. Конструктивні особливості приміщення доповнюють концептуальний зміст.</p>

<i>Висновки по роботі:</i>	Художньо-декоративне оздоблення інтер'єру реабілітаційного центру є комплексним завданням, яке потребує врахування багатьох факторів. Підхід інтеграції художнього твору в простір базується на глибокому розумінні терапевтичної складової та символізмі мистецтва. У художній роботі реалізовано підхід, який поєднує художню виразність, символічний зміст та просторову інтеграцію твору у середовище зцілення.
<i>Ключові слова:</i> <i>Keywords:</i>	<i>реабілітаційний центр, мистецтво в інтер'єрі, йога простір, рекреаційна зона, ділянка соціалізації, графіка.</i> rehabilitation center, art in the interior, yoga space, recreational zone, socialization area, graphics.

Здобувач: Хоменко Є. І. /

Керівники: Івашко О. Д. /

Плісс Н. А. /

“17” червня 2025

АНОТАЦІЯ

Хоменко Є. І. Художня робота «Опалені війною» (графіка) у художньо-декоративному оздобленні інтер'єру центру фізичної і психологічної реабілітації–Рукопис.

В кваліфікаційній роботі надані результати аналізу розробки художньо-декоративного оздоблення інтер'єрів реабілітаційних та рекреаційних зон; аналізу історичних та сучасних рішень в графіці та оздобленні інтер'єру. Виявлено як художньо-декоративне оздоблення впливає на психоемоційний стан людей. На основі проведених досліджень розроблено концепцію художньо-декоративного оздоблення інтер'єрів реабілітаційних та багатофункціональних спортивних зал, спеціалізованих кабінетів, рекреаційних зон та створено художню роботу.

Ключові слова: реабілітаційний центр, мистецтво в інтер'єрі, йога простір, рекреаційна зона, ділянка соціалізації, графіка.

ANNOTATION

Khomenko E. I. The artwork “Burnt by War” (graphics) in the artistic and decorative interior decoration of the center for physical and psychological rehabilitation – Manuscript.

The certification work provides the results of the analysis of the development of artistic and decorative interior decoration of rehabilitation and recreational zones; analysis of historical and modern solutions in graphics and interior decoration. It is revealed how artistic and decorative decoration affects the psycho-emotional state of people.

Based on the research, a concept of artistic and decorative interior decoration of rehabilitation and multifunctional sports halls, specialized offices, recreational zones was developed and an artistic work was created.

Keywords: rehabilitation center, art in the interior, yoga space, recreational zone, socialization area, graphics.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	11
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ ГРАФІКИ	15
1.1 Сильові особливості графіки	15
1.2 Аналіз графічного мистецтва у світовій та українській практиці	17
1.3 Особливості сучасної української графіки	20
Висновок.....	22
РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬО-ДЕКОРАТИВНОГО ОЗДОБЛЕННЯ ІНТЕР'ЄРІВ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ	23
2.1 Історія розвитку реабілітаційних та йога центрів	23
2.2 Дослідження світового та вітчизняного досвіду художньо-декоративного оздоблення інтер'єрів реабілітаційних та йога центрів.	26
2.3 Визначення типології і особливостей художнього-декоративного оздоблення інтер'єрів реабілітаційних та йога центрів.	30
2.4 Чинники впливу на формування художньо-декоративного оздоблення інтер'єру центру фізичної і психологічної реабілітації.....	32
2.5 Теоретичні та нормативні засади художньо- декоративного оздоблення центру реабілітації та йоги	35
2.6 Психоемоційний вплив художньої роботи на формування інтер'єру центру реабілітації з інтеграцією практик йоги.....	37
2.7 Засоби і прийоми художньо-декоративного оздоровлення інтер'єру центру фізичної і психологічної реабілітації	38
2.7.1 Вихідні дані, концепція, художньо-декоративне оздоровлення інтер'єру центру реабілітації.....	41
2.7.2 Функціональне планування та об'ємно-просторове рішення художньо-декоративного оздоблення інтер'єру центру реабілітації.....	42
2.7.3 Стилїстика, меблі, декор, оздоблювальні матеріали, освітлення та озеленення інтер'єру приміщення	43
Висновок.....	45
РОЗДІЛ III. ЗАСОБИ, ПРИЙОМИ, КОМПОЗИЦІЙНЕ РІШЕННЯ ХУДОЖНЬОЇ РОБОТИ.....	47
3.1 Концепція художньої роботи	47
3.2 Засоби, прийоми, техніка виконання, композиційне рішення в матеріалі.....	51
3.3 Поетапний процес створення художньої роботи у матеріалі	52

3.4 Особливості розташування художньої роботи в інтер'єрному середовищі	54
Висновок.....	55
ВИСНОВОК.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58
ДОДАТКИ	62

ВСТУП

Сучасний світовий устрій кидає населенню чимало викликів, ми знову повернулися до питання виживання, не тільки як забезпечення базових потреб, а як факту прямої загрози для життя. Це впливає на психоемоційний стан людей, тому реабілітація є потужним засобом підтримки фізичного та психологічного здоров'я, як військових, так і цивільних. Існує безліч її видів та напрямків, але важливо зауважити, що країна, яка зіштовхнулася з раніше небаченою військовою агресією не має економічного ресурсу забезпечити всіх належною підтримкою, тому першочергова ціль – забезпечення медичних установ. Виходячи з цього, підприємці пропонують проекти для відновлення здоров'я громадян на комерційній основі: спортивні зали, оздоровчі табори, санаторії, центри йоги та медитації, спа-центри, фітнес-клуби, це все стає задачею бізнесу.

Кожен час залишає свій слід на сучасності, вносить зміни в сприйняття ситуації. Відповідно, концепція має будуватися, відштовхуючись від минулого і беручи до уваги сучасний контекст, світовий досвід, нагальні проблеми та кінцеву мету.

Робота покликана створити проєкт, як пропозицію для реабілітаційного центру, який використовуватиме практику йоги в цілях відновлення фізичного та емоційного здоров'я громадян. Основною віковою групою є найбільш активна частина населення (20-50 років), яка працює на економіку країни. Важливим є саме створення середовища для живого спілкування, адже останні роки відчутний великий його дефіцит. Це стане каталізатором соціалізації та налагодження міжлюдських зв'язків, а це в свою чергу, допомагатиме фізичному зціленню, на додаток до тілесних практик. Йога відіграє важливу роль у процесі відновлення, оскільки має унікальну здатність впливати на людську свідомість, викликати асоціації, емоції та сприяти глибшому самопізнанню, особливо коли країна знаходиться в стані війни.

Виходячи з того, що всі ресурси йдуть на досягнення перемоги, рішення інтер'єру виконане в мінімалістичній манері і художня робота відповідає символічно-функціональному значенню даного об'єкта та покликана здійснювати роль

терапевтичного інструмента. «Опалені війною» в графічній техніці з використанням солярного принципу, виконана в матеріалах: туш, сепія, білила, золото. Засоби художньої виразності допомагають розкрити семантику твору, зв'язаної з реабілітаційним центром. Графічна техніка та сепіодальний тон задають трагічності роботі, контрастуючи з сакральними геометричними значеннями кола і матеріалом виконання – золотом. Кольорова гама наштовхує на філософські роздуми.

Актуальність теми: вирішення проблем, пов'язаних з поліпшенням організації просторів реабілітації та їх художньо-декоративного оздоблення в умовах війни. Дослідження можливостей мистецької складової створювати значний вплив на емоційний стан відвідувачів, сприяючи відновленню, заспокоєнню, психологічному комфорту та розвитку комунікації з простором та іншими людьми.

Мета роботи: дослідити, проаналізувати та розкрити вплив художніх творів та елементів художньо-декоративного оздоблення інтер'єру на естетичне та функціональне сприйняття простору, а також визначити їх роль у формуванні психологічного комфорту :

1. Здійснити комплексний аналіз терапевтичної складової мистецтва в умовах реабілітації.
2. Обґрунтувати концепцію художньої роботи в інтер'єрі та її роль для процесу реабілітації.
3. Дослідити наявний досвід оформлення просторів реабілітації.
4. З'ясувати сучасні тенденції у дизайні інтер'єрів реабілітаційних центрів.
5. Здійснити аналіз з врахуванням культурних особливостей, які можуть впливати на простір та зміст і сприйняття твору.
6. Дослідити зв'язок практик йоги та медитації, як засобу балансу фізичного і духовного тіл, з мистецтвом.

Дослідження спрямоване на поглиблення концепції простору та його сприйняття фізичній і психологічній реабілітації, комунікації між людьми, для проживання глибшого емоційного досвіду і компенсації браку живого спілкування. Важливим

аспектом є врахування східної традиції практик відновлення та самопізнання, що допомагає людині балансувати між власним Я та оточенням.

Об'єкт дослідження: вплив художньо-декоративного оздоблення інтер'єру реабілітаційного центру на сприйняття художньої графічної роботи з семантичним навантаженням в терапевтичних цілях.

Предмет дослідження: Естетико-психологічні аспекти впливу художньої графіки в інтер'єрі центру фізичної і психологічної реабілітації, що сприяють створенню медитативного середовища для психологічного відновлення людини.

Методи дослідження:

1. Теоретичні методи: вивчення наукових праць, статей, досвіду художників та дизайнерів щодо використання художніх робіт у художньо-декоративному оформленні інтер'єру реабілітаційних та йога центрів, аналіз та порівняння закордонних та українських прикладів художньо-декоративного оздоблення інтер'єрів для фізичного й емоційного відновлення.

2. Емпіричні методи: включають в себе спостереження, порівняння, вимірювання, експерименти.

3. Спеціальні методи: включають аналіз історичних та літературних джерел, технічної документації, проектної документації; натурні обстеження та фотофіксація для систематизації даних обраної теми.

4. Метод об'ємного моделювання для внутрішнього середовища.

Наукова новизна полягає у розкритті важливості теми реабілітації у немедичних оздоровчих закладах та терапевтичного потенціалу мистецтва, а також, комплексному підході до організації простору і художньо-декоративного оздоблення інтер'єрів центрів реабілітації та йоги. Унікальність дослідження виявляється в: поєднанні символічного змісту та психоемоційного впливу на людей, що через тілесні практики, медитації та терапію налагоджують психоемоційний стан.

Обсяг та структура роботи.

Кваліфікаційна робота першого бакалаврського рівня вищої освіти зі вступу, 3 розділів з ілюстраціями до них, загального висновку, списку використаних джерел. Текстова частина роботи містить 57 сторінок, графічна – 47 штук, список використаних літературних джерел охоплює 37 найменувань. У кінці роботи подано додатки.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ ГРАФІКИ

1.1 Стильові особливості графіки

Графіка, як вид візуального мистецтва, використовує лінії, форми, фактури, текстури, тон, колір. Ці форми художньої виразності допомагають передати не лише інформацію, а емоційно глибокі образи, семантичні значення та концептуальні ідеї.

Стильові особливості графіки формувалися під впливом історичного періоду, культурного контексту, практичного застосування чи ідеологічної мети, а також технологічних можливостей, що забезпечували створення і тиражування мистецьких творів.

Важливо зазначити, що графіці знайшли застосування в багатьох галузях, її можливості невичерпні. Графічні твори мають, як станковий, так і прикладний характер. Застосовуються в архітектурі та дизайні, як головний носій візуальної інформації. Графіка може бути виконана в матеріалі, а також із застосуванням комп'ютерних технологій.

Її можливості вражають своїм розмаїттям стилів та технік. Серед найвідоміших класичних можна назвати: гравюра на дереві (ксилографія) та міді (офорт, акватинта), літографія, що дозволяють створювати унікальні та тиражні відбитки. Щодо матеріалів, то базою є вугілля (м'який матеріал, що дозволяє створювати ефекти тіней та півтонів. Використовується для ескізів, начерків та самостійних робіт), графіт (твердий матеріал, що дає чіткі лінії. Використовується для створення деталізованих малюнків та креслень), туш (чорна фарба, що використовується для створення контурів та заливок. Може бути рідкою або у вигляді тушевих паличок, які розводяться водою). Зазначені класичні техніки та матеріали забезпечують створення як унікальних, так і тиражних графічних робіт, кожна з яких має художню значущість. Вони також є фундаментом для сучасних графічних технік, які невпинно розвиваються та відкривають нові можливості.

Графіка є важливим засобом культурної комунікації, яка відображає національні традиції та ідентичність. Країни по всьому світу мають відмінні стилі та характеристики, що відображають їхню історію та культуру. Наприклад, японська гравюра укійо-е відома своєю елегантністю та декоративністю, тоді як мексиканська графіка є соціально орієнтованою та експресивною. Китайська каліграфія має багату історію та традиції, і її стиль залежить від епохи, школи та індивідуального почерку каліграфа. В свою чергу індійська мандала є духовною і ритуальною схемою у індуїзмі та буддизмі. Вона символізує всесвіт і використовується для медитації та концентрації. Індійські мандали часто мають форму складних геометричних візерунків, що складаються з кіл, квадратів та інших фігур. Графіка завжди була потужним інструментом впливу на суспільство та рефлексії над поточними подіями. Плакати, ілюстрації, карикатури та інші графічні твори використовувалися для пропаганди, агітації, критики та соціальної сатири, формуючи громадську думку та відіграючи важливу роль у реакції на політичні та соціальні події.

Сучасний розвиток графіки характеризується кількома важливими тенденціями. По-перше, це інтеграція з іншими видами мистецтва. Все частіше вона поєднується з живописом, скульптурою, фотографією та іншими мистецькими формами, що призводить до створення нових, унікальних видів художнього вираження. По-друге, цифрова графіка набуває все більшої популярності серед художників, оскільки вона надає їм можливість створювати складні та оригінальні роботи, які важко або неможливо виконати традиційними методами. І, нарешті, розширення меж графіки. Графіка виходить за рамки звичних форматів та матеріалів, з'являючись на вулицях міст у вигляді графіті, інсталяцій та перформансів. Це свідчить про те, що графіка стає більш доступною та інтегрованою в повсякденне життя, а також про те, що художники постійно шукають нові способи самовираження та взаємодії з аудиторією.[1]

1.2 Аналіз графічного мистецтва у світовій та українській практиці

Світовий досвід графіки дуже багатий і різноманітний, охоплює широкий спектр стилів, технік і культурних контекстів. Аналізуючи його, можна виділити кілька важливих тенденцій і напрямків розвитку. Графіка, як вид мистецтва, має давню історію, що сягає своїм корінням первісного мистецтва та наскельних малюнків. З появою друкарства у XV столітті графіка стала рушійною силою нових розробок і важливим інструментом поширення інформації та ідей. Протягом історії вона відображала естетичні смаки, релігійні та світоглядні погляди, культурні цінності свого часу, від класичної гравюри до сучасних цифрових робіт.

Класиком графічного мистецтва вважається Альбрехт Дюрер (1471-1528). Німецький художник, гравер та теоретик мистецтва, який вважається одним із найвидатніших майстрів епохи Відродження. Дюрер зробив значний внесок у розвиток гравюри на дереві та міді, створюючи складні та деталізовані композиції, що вражають своєю майстерністю та експресивністю. Його роботи стали вершиною графічного мистецтва свого часу. (Рис.1)

Рембрандт ван Рейн (1606-1669), голландський художник та гравер, який володів унікальним талантом передавати емоції та настрої за допомогою світлотіні. Створив безліч гравюр, серед яких особливо відомі його портрети та біблійні сцени. Роботи відрізняються особливою глибиною та психологізмом, що робить їх неперевершеними шедеврами графічного мистецтва. (Рис.2)

Кацусіка Хокусай (1760-1849), японський художник і гравер, який прославився своїми пейзажами та жанровими картинами в техніці укійо-е. Він створив тисячі гравюр, зокрема найвідомішу серію «Фугаку Сандзюроккей» («36 видів гори Фудзі»), і став символом японського мистецтва. Роботи Хokusая характеризуються яскравими кольорами, динамічними композиціями та оригінальним поєднанням традиційних японських мотивів із західними художніми впливами. (Рис.3)

Чеський художник та графік, який працював у стилі ар-нуво. Альфонс Муха (1860-1939) створював афіші, плакати, календарі та інші види графічної продукції. Його роботи відрізняються декоративністю, плавністю ліній та зображенням красивих жінок. Муха вважається одним із найвидатніших майстрів плакату та реклами свого часу. (Рис.4)

Французький художник та графік, який відомий своїми афішами та літографіями, що зображують життя паризького Монмартру кінця XIX століття. Анрі де Тулуз-Лотрек (1864-1901) створив яскраві та експресивні роботи, які відображали атмосферу кабаре, цирків та інших розважальних закладів того часу. Його афіші стали справжніми витворами мистецтва, які вплинули на розвиток плакатного дизайну та реклами. (Рис.5)

Гаррі Кларк (1889-1931), ірландський ілюстратор, що працював у стилі модерн. Він ілюстрував твори Едгара Аллана По та Ганса Крістіана Андерсена. Його роботи характеризуються витонченістю ліній, містичними образами та яскравими кольорами. (Рис.6)

Енді Воргол (1928-1987), американський художник, дизайнер і кінорежисер, провідний діяч поп-арту. Він створив портрети таких знаменитостей, як Мерилін Монро та Елвіс Преслі, надруковані на шовкографії. Його роботи характеризуються яскравим використанням кольору, повторюваними образами та цікавим поєднанням високого і низького мистецтва. (Рис.7)

Українські митці також зробили значний внесок у розвиток графіки. Їх роботи відрізняються самобутністю, національним колоритом та високим професіоналізмом. Також є цінним надбанням української культури та продовжують надихати та захоплювати глядачів у всьому світі.

Василь Кричевський (1872—1952), один з представників українського Відродження, в роботах видно великий вплив модерну. Був вимушений покинути країну, рятуючись від радянської системи, що дало змогу видавати свої праці за кордоном. Найвідомішою спорудою в Україні, яка належить до стилю «український

архітектурний модерн», став будинок полтавського земства, нині Полтавський краєзнавчий музей. Будівля рясно прикрашена графічними елементами від дерев'яного входу, до розписів на стінах. Кричевський вважав себе архітектором, але успішно працював і художником-графіком. [2]

Георгій Нарбут (1886-1920), видатний український графік, ілюстратор і педагог. Розробив унікальний стиль, що поєднує елементи модерну, народного мистецтва та геральдики. Створював обкладинки для книг, журналів, плакатів, поштових марок та інших графічних творів. Його роботи характеризуються витонченістю ліній, орнаментикою та глибоким символізмом. (Рис.8)

Володимир Малаков (1928-2018), відомий український графік, карикатурист та ілюстратор. Працював у жанрі політичної карикатури, малював гострі сатиричні картини на актуальні теми та соціальні проблеми. Роботам притаманні точна образність, гострота мислення та висока художня майстерність. (Рис.9)

Олександр Снарський (1934-2019), автор альбому-посібника «Шрифт — художникам реклами, графікам, оформлювачам» (1969). Художник-графік, майстер станкової графіки та книжкової ілюстрації. Працював у різних техніках, зокрема в офорті, літографії та гравюрі на дереві. Він створював пейзажі, портрети, натюрморти та сюжетні композиції. (Рис.10)

Сергій Якутович (1945-2017) - відомий український графік, ілюстратор та книжковий дизайнер. Працював у різних техніках, зокрема офорті, літографії та акварелі. Роботи характеризуються експресивністю, динамічністю та глибоким розумінням літературного матеріалу. (Рис.11)

Владислав Єрко (1962-2015), художник-ілюстратор, який працював у жанрі фентезі та книжкової графіки. Створював яскраві та деталізовані ілюстрації до книг, зокрема до творів Сергія Лук'яненка, Пауло Коельйо та інших авторів. (Рис.12)

Ці постаті показують, що графіка є не тільки видом мистецтва, але й важливим засобом культурної комунікації, що відображає національні традиції та ідентичність різних народів світу. [3]

1.3 Особливості сучасної української графіки

Сучасна українська графіка є динамічним явищем, що поєднує традиційні методи з новітніми технологіями. Вона формується під впливом історичної спадщини, національної ідентичності, актуального соціально-політичного контексту та світових мистецьких тенденцій. Важливим аспектом є поєднання традицій і сьогодення. Багато митців звертаються до мотивів народного мистецтва, орнаментів, шрифтів, символів, трансформуючи їх у нові, але впізнавані форми. Такий підхід формує впізнавану візуальну мову, де автентичність поєднується з експериментом. Анна Ходькова, Крістіна Ярош, Вітя Кравець, Ігор Селеменєв – усі вони представники сучасної графіки в Україні.

Наразі графіка тяжіє до виразності, лаконічності та символізму. Важливим стає не лише зображення, а його контекст і емоційна глибина. Часто практичне застосування мотивів твору в подальшому є вагомим фактором у створенні роботи. Кліпове мислення і розквіт медіа переосмислює сприйняття творів створених в традиційних техніках і дає нові можливості для презентації робіт на соціальних платформах. Зараз є можливість поєднувати ручну працю з цифровими ефектами, створювати складні багат шарові композиції та працювати з інтерактивними або анімаційними елементами. Часто спостерігається акцент на ідеї, метафоричності зображення, де кожен штрих несе смислове навантаження.

Виставкові простори, яскравим прикладом є Національний центр «Український дім», також застосовують технічні новації у репрезентації експозицій, активно впроваджують медіа-ефекти для подачі інформації та посилення символів творів. Саме в контексті аналізу сучасної графіки і її витоків варто згадати Аллу Горську (1929—1970), вона була однією з перших, хто намагався у 60-ті роки підняти архіви та вивчити питання Розстріляного відродження. Перша ретроспективна виставка художниці, у якій було представлено понад 100 робіт в різних жанрів було представлено в Українському Домі в березні 2024 року.

Варто згадати митця, ім'я якого стало легендарним завдяки участі у творенні фільму «Тіні забутих предків». Ця кінострічка, котра повсякчас була під ідеологічним гнітом, то дозволялася, то заборонялася. Проте художні рішення фільму, розроблені Георгієм Якутовичем, і досі вважаються зразковими та геніальними. Він особисто вивчав побут, одяг, орнаменти, обряди, дерев'яну архітектуру, глибоке етнографічне дослідження Гуцульщини. Художник майстерно відтворив основу гуцульського світогляду, а саме, язичницькі вірування переплетені з християнськими символами. Візуальні рішення підкреслюють магічне мислення, присутність духів, міфічних істот, віру в знаки і долю. (Рис.13) [3]

Окремо варто відмітити потяг до соціального висловлювання. Після 2014 року та повномасштабного вторгнення 2022-го року, в українській графіці зросла кількість робіт, що реагують на події війни, ідентичності, пам'яті та втрати. Художники документують події війни та стан населення, відображають емоційний стан на прагнення громадян. Маслова Маріанна з початком повномасштабного вторгнення вирішила залишитися в Києві, вдома, допомагати рідним та сусідам. «Тільки приблизно за два тижні після початку війни спромоглася думати про мистецтво і роботу. За цей час мої родичі з Києва виїхали за кордон, а моя племінниця з товаришем успішно евакуювалися з Бучі через Ірпінський міст. Я вирішила продати свої роботи і 70% відправити волонтерам та офіційним фондам,» - говорить мисткиня. Художниця працює у власній гравюрній майстерні і експериментує з різними техніками гравюри, калькою та колажем, практикує техніку мокуліто.(Рис.14),(Рис.15) [4]

Сучасні митці в час доступності інформації та доступу до швидкого транспортного сполучення переймають досвід та іноземних колег та застосовують його через призму власних знань і мистецької традиції. Вищезгадана мокуліто — техніка плоского друку, яка була винайдена в Японії наприкінці ХХ століття і полягає у використанні фанери у якості друкарської поверхні. Основний рисунок наноситься на дошку за допомогою літографських матеріалів, але можна також використовувати прийоми гравюри, поєднуючи ефекти плоского друку з високим. На відбитку виразно

проявляється текстура деревини, що також збагачує зображення. Провідною майстриною в Україні з цієї техніки є Оксана Стратійчук. Вона демонструє, що класичні графічні техніки, зокрема чорно-білий друк, здатні бути витонченим інструментом для глибокого споглядання природи та речей. Підхід базується на стані внутрішньої медитації, ніж проста фіксації видимої краси. У її роботах відчувається майже дзен-буддистське ставлення до сприйняття навколишнього світу. Сотні створених нею друкованих робіт поступово складаються у візуальний гіпертекст, що через прості образи передає складні відчуття, тонкі емоції та філософські рефлексії (Рис 16). Унікальною рисою її творчості є природне поєднання східної медитативної глибини з європейською традицією графічного мистецтва, що додає її роботам особливого і виразного характеру.[5]

Висновок

Отже, графіка може охоплювати широкий спектр напрямів починаючи від класичного реалізму до експериментального авангарду чи цифрового арту. Вона є одним із найуніверсальніших засобів художнього самовираження. Різноманіття підходів і гнучкість у засобах виразності роблять графіку потужним інструментом для передачі інформації та створення візуального наративу. Світовий досвід демонструє багатство технік, від класичних офортів і літографій до експериментальних цифрових практик, що поєднують естетику з соціальним та емоційним контекстом.

Дослідження української графіки показало її глибоку прив'язаність до національного культурного коду, а також водночас – відкритість до глобальних тенденцій. Художники майстерно поєднують традиційні техніки з сучасною тематикою, експериментують з формою, кольором, символікою, зберігаючи при цьому індивідуальність і глибину висловлювання. Особливу роль у трансформації сучасної української графіки відіграла повномасштабна війна, що розпочалась у 2022 році. Вона стала каталізатором емоційного загострення, посилення соціальної відповідальності мистецтва й поглиблення зв'язку митців з національним ґрунтом.

РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬО-ДЕКОРАТИВНОГО ОЗДОБЛЕННЯ ІНТЕР'ЄРІВ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ

2.1 Історія розвитку реабілітаційних та йога центрів

Ще до нашої ери, коли фізична форма та витривалість були запорукою виживання зародилися форми реабілітаційної допомоги. Стародавні Греція та Рим, де фізичні вправи були важливою частиною культури, їх використовували для підготовки воїнів та атлетів, а лікарі застосовували як метод для відновлення пацієнтів після хвороб або травм. Гіппократ, батько медицини, вважав фізичні вправи важливим засобом для зміцнення здоров'я.[6] Традиційна медицина Китаю також використовувала фізичні вправи в поєднанні з правильним диханням і концентрацією, для підтримки здоров'я та лікування хвороб. Практика Тай Чі базується на концепціях: «чі» (життєвої енергії), «йін» і «ян» (двох протилежних сил) та «тай чі»(великого або універсального потоку енергії). [7]

Для давнього світу важливо було дбати не лише про тіло, а і душу, на це вказує велика кількість філософських течій. Йога зародилася понад 5000 років тому, як духовна практика, ще у доведичній Індії. Вона включала вправи для тіла, дихальні техніки та медитацію для досягнення фізичного та ментального добробуту. У «Бхагавад-Гіті», одному з фундаментальних творів індуїзму, термін йога використовується в багатьох значеннях, шостий розділ повністю присвячений практиці, включає різні асани (позиції), пранаяму (контроль дихання), включно з медитацією, що в комплексі збагачують функціональні можливості тіла і розуму. Також тісно пов'язана з астрологією та вченням про всесвіт, несе в собі архетипну ідею духовного розвитку. Зображення на печатках часів Індської цивілізації, знайдені в Пакистані, можуть свідчити, що йога існувала вже в ті давні часи. Ці печатки датуються періодом між 3300 та 1700 роками до нашої ери, що робить їх одними з найдавніших свідчень практики йоги. важливо зазначити, що йога, як ми її знаємо сьогодні, формувалася протягом багатьох століть, зазнаючи впливу різних культур та традицій. Тому якщо зображена практика, дійсно є йогою, вона могла відрізнитися від

сучасної варіації. Зародження модерної йоги припало на початок 20-го століття. Тірумалай Крішнамачар'я, індійський вчитель йоги, почав розробляти сучасні підходи до йоги, які згодом поширилися по всьому світу. Його син та учні зробили вагомий внесок у популяризацію йоги на Заході.[8]

Під час Першої світової війни (1914-1918 рр.), світ зіткнувся з надзвичайною кількістю поранених, які потребували медичної та соціальної допомоги. У той час хірурги розуміли, що просто лікувати рани та фізичні ушкодження не є комплексним підходом. Перша світова війна висвітлила потребу в навчанні, щоб максимально збільшити фізичні та психологічні залишкові можливості поранених і хворих солдатів, а також полегшити їх реінтеграцію в суспільство і повернення до нормального життя. Наслідки Другої світової війни (1939-1945 рр.), повпливали на зростання потреб у відновленні військовослужбовців, що призвело до розвитку реабілітаційної медицини, як окремої галузі. Це включало фізіотерапію, ерготерапію та мовну терапію для допомоги пацієнтам у відновленні функціональних можливостей.[9]

Наступним викликом стала Корейська війна (1950-1953 рр). Значно покращилися методи надання першої допомоги на полі бою, порівняно з Другою світовою, що призвело до зниження рівня смертності серед поранених. Були зроблені значні кроки у розвитку пластичної хірургії для відновлення зовнішнього вигляду та функцій тіла поранених солдатів. Також відбулися суттєві поліпшення у розробці та підборі протезів. Це вивело рівень реабілітації на новий рівень. Також почали вивчати психологічний вплив війни, термін «посттравматичний стресовий розлад» (ПТСР) ще не був широко поширений, медичні працівники визнали емоційний відбиток війни на солдатах і зробили крок вперед у наданні психологічної підтримки.[10] В'єтнамська Війна (1959-1975рр.) побачила значне покращення швидкої евакуації поранених з поля бою до медичних закладів, що ще більше знизило рівень смертності серед поранених, збільшивши попит на заклади надання допомоги з відновлення. Були досягнуті подальші успіхи в хірургічних техніках, особливо в області відновлювальної хірургії, а також у розвитку реанімаційних послуг для поранених.

Була визнана цінність групових сесій підтримки серед ветеранів для обміну досвідом і боротьби з психологічними травмами та ПТСР. На відміну від попередніх воєн, багато ветеранів війни у В'єтнамі зіткнулися з соціальними протестами та негативною громадською думкою, що ускладнило їхню реінтеграцію. [11]

Досвід реабілітації після війн, пережитих людьми, містить багато цінних уроків, які стосуються медичної допомоги, психологічної підтримки, соціальної реінтеграції та державної політики щодо ветеранів. Всі ці історичні передумови вплинули на розвиток і попит закладів реабілітації. Відповідно до потреб, вони почали надавати послуги не тільки військовим, а і цивільному населенню. Тому сучасне проектування зважає на досвід минулого і розробляє реабілітаційні центри та їх художньо-декоративне оздоблення у відповідності до нього. Почали застосовувати технологічні інновації, віртуальну (VR) та доповнену (AR) реальність, роботизовану реабілітацію.[12] Багато реабілітаційних центрів почали інтегрувати йогу як допоміжну терапію для покращення фізичної сили, гнучкості, рівноваги та психологічного стану пацієнтів. Це включає адаптовану йогу для осіб з обмеженими можливостями.

З початку війни на сході країни у 2014 році Україна активно розбудовує та розвиває систему реабілітації поранених солдатів, ветеранів та цивільного населення. Застосовується фізіотерапія медикаментозне лікування та інші заходи, щоб відновити функціональні можливості та зменшити біль постраждалих. Проводиться підготовка до протезування та виготовлення протезів для людей, які втратили кінцівки або інші частини тіла. Заклади також надають психологічну допомогу для подолання посттравматичного стресу (ПТСР) та інших психологічних травм.[13] Реабілітаційні програми спрямовані на інтеграцію поранених у суспільство, допомагаючи їм повернутися до активного життя. Важливо згадати проєкт "МІТЄЦ. Реабілітаційний простір" - це інноваційна програма мистецько-психотерапевтичної реабілітації для ветеранів АТО/ООС та колишніх в'язнів "ДНР/ЛНР". Проєкт реалізується громадськими організаціями "МІТЄЦ" та "Львівський психоаналітичний інститут ментального здоров'я" за підтримки Українського культурного фонду. За

результатами проєкту буде створено арт-бук та розроблено методику психотерапевтами. Виконані під час майстер-класів творчі роботи учасників програми експонуватимуться в онлайн-галереї "МІТЄЦ". [14]

Йога стала важливим інструментом у процесі підтримки психоемоційного стану населення. Реабілітаційні центри, які використовують її, часто проводять групові заняття, що допомагають людям відчувати себе частиною спільноти та підтримувати один одного.[15] Одним з ключових елементів успішної реабілітації є високий рівень кваліфікації фахівців та відповідність приміщень нормам та функціональному призначенню.

Отже, сьогодні центри реабілітації є важливою складовою системи охорони здоров'я та здорового способу життя. Вони пропонують широкий спектр послуг, від відновлення після травм чи операцій до зміцнення здоров'я та профілактики захворювань. Йога-центри пропонують різні стилі йоги, адаптовані для людей різного віку та рівня фізичної підготовки. Розвиток центрів фізичної та психологічної реабілітації не припиняється, з'являються нові методи і техніки, які роблять їх більш ефективними і доступними. [16]

2.2 Дослідження світового та вітчизняного досвіду художньо-декоративного оздоблення інтер'єрів реабілітаційних та йога центрів.

Оскільки тема реабілітації була і є дуже актуальною, світовий та вітчизняний досвід демонструє різні підходи до вирішення функціональних та естетичних проблем реабілітаційних та йога центрів.

Яскравим прикладом, що ілюструє поєднання художньо-декоративного оздоблення і філософії є Йога-центр «Мілміла» у Сеулі, від архітектурної команди 100A Associates, з Південної Кореї (Рис.17). На місці, що проходить через галасливий центр Ітевон, з надзвичайно спокійною атмосферою між тісними житловими районами, знаходиться «Пагорб глибокої тиші». Центр розташований з видом на Намсан і місто.

Люди сьогодні прагнуть теплого і щирого ставлення. Основний сенс йоги полягає в тому, щоб контролювати розум і стримувати рухи, таким чином досягаючи стану внутрішнього спокою. Зцілення життя, відновлення здорових стосунків, читання енергій людей, тонізація тіла та спілкування через інтуїцію зцілюють фізичні, психічні та емоційні проблеми і рани, пов'язані з сучасними викликами світу. Для того, щоб усвідомити основне значення йоги в цьому просторі, Аштанга Йога розділяє 8-ступеневий процес навчання медитації в русі, головним чином направлена на етичні, фізичні та психологічні етапи, щоб усвідомити потік і глибину простору через концепцію «медитації в русі», з акцентом на роздуми про послідовність простору. Етичний етап відноситься до важких кроків до цього місця, адже треба здійснитися на високий пагорб, а також до етапу очищення бачення і входження в це місце з кінця алеї. Пряма форма металевого блоку, яку можна побачити між крутими схилами та невпорядкованими будівлями, забезпечує довгий пішохідний рух завдяки стіні у формі «I» (Рис.18). Цей металевий блок з'єднується зовні зсередини, завдяки чому міський пейзаж зникає, коли ви проходите повз, і спонукає спокійно входити в простір завдяки глибині контурів світла й тіні. Простір фізичної стадії - це стадія сенсорного контролю. Цей простір відображає фізичні характеристики дерева, ретельно обрізаного, щоб зосередитися на індивідуальній єдності, і виражає його енергію через каміння, надаючи об'єкту доцентрову роль, в якій він може існувати. Гнучкість меж між м'якими елементами, важкими об'єктами та природними взаємодіями допомагає створити відчуття фізичної гнучкості та емоційної відкритості. Нарешті, простір психологічної стадії - спокою, який не має власних властивостей. Ця концепція відображена у просторі омовіння та медитації, який підкреслює силу та атмосферу порожнього простору, гомогенізуючи природу та об'єкти і стаючи ліричним простором, де межа між свідомим та несвідомим створює перетин думок.[17]

Бразильський проєкт «Клініка Pupila» - одна з найкрасивіших ініціатив перетворення існуючої будівлі на соціальний центр психологічної підтримки та колективного навчання (Рис.19). Металева зовнішня конструкція, закріплена на

існуючій будівлі, не тільки зберігає оригінальну форму ділянки, але й слугує основою для металевих лотків з різним ступенем перфорації, оптимізуючи потік природного світла та створюючи внутрішнє середовище, пристосоване до його функції. (Рис.20) Внутрішній простір складається з 14 консультаційних кабінетів, зал групової терапії, приміщення онлайн-терапії, аудиторія та загальний простір у формі квадрата, в який інтегровані іграшки Elle Lab, що знаходяться в зоні очікування. Інтер'єр виконано в мінімалістичній манері, що дозволяє зосередити увагу на функціональності та інтуїтивному сприйнятті простору. (Рис.21) [18]

Компанія Peter Rose + Partners із Массачусетсу розробила просту стратегію проектування «Кріпалу», додаткової будівлі, яка є частиною найбільшого й найвідомішого центру йоги в Північній Америці (Рис.22). Роуз хотів, щоб його архітектура говорила про духовну та природну сутність йоги, створюючи елегантні матеріальні відносини та чітку естетику. Житлові потреби Кріпалу скромні та прості, але архітектура, як і сама йога, сповнена тонкощів і складності, які м'яко покращують продуктивність конструкції. Світло та повітря - мінімальні засоби для створення цілющого довкілля. Нова будівля розташована в мальовничому лісовому масиві в горах Беркширу і з'єднана зі старою Кріпалу скляним переходом. При вході відвідувачів зустрічає 2 400 кв. м простору для занять йогою. Інтер'єр залитий природним світлом, а зі скляних вікон відкривається вид на гори.

У проєкті використовується невелика кількість матеріалів - кипарис, бетон і скло, але різноманітність обробки матеріалів створює збалансовану і цілісну мову. Наприклад, в одних випадках бетонна конструкція і серцевина оголені, а в інших - бетон покритий кипарисовими сонцезахисними екранами. У плані вісь будівлі звужена, що дозволяє легко пропускати повітря. У будівлі також використовується водяне променеве опалення та охолодження, яке завдяки своїй компактній конструкції економить майже половину енергії, ніж звичайні споруди. Загалом проєкт надзвичайно продуманий щодо свого оточення, оскільки об'єм будівлі був спроектований таким чином, щоб функціонально відповідати потребам центру в

мінімалістичний спосіб, не відволікаючи увагу від ландшафту. Центр відзначений AIA нагородою «Спеціалізоване житло». (Рис.23) [19]

Реабілітаційний центр у місті Балліто, Південна Африка, пропонує клієнтам індивідуальні програми лікування з урахуванням їхніх унікальних потреб (Рис.24). Вони пропонують допомогу при загостренні: тривоги, депресії та поведінкових розладах. Команда фахівців створювала простір для комплексної оцінки стану клієнтів, допомоги та профілактики порушень фізичного та психоемоційного стану. Розуміння потреб має вирішальне значення, оскільки відчуття комфорту та відчуття «побаченості» іншими часто є важливими складовими для тривалого відновлення після травматичного досвіду, що може запропонувати цей реабілітаційний центр. Він має стаціонарний характер, інтер'єр оздоблено в мінімалістичному стилі з гарним доступом природнього освітлення. Спілкування відіграє важливу роль в процесі відновлення, простори для комунікації мають велику площу та можливість помістити усіх резидентів центру. Також передбачені приміщення для фізичної активності, оснащені необхідним обладнанням. Організуються сафарі-екскурсії по місцевій дикій природі. [20]

Український центр «Оріон» - це культурно-оздоровчий центр, який пропонує широкий спектр послуг, пов'язаних зі здоров'ям та розвитком людини. Один з найбільш гармонійних і добре обладнаних закладів у Дніпрі, де панує атмосфера комфорту, затишку, тепла і турботи, яку високо цінують постійні відвідувачі та партнери. Він пропонує різні напрямки відновлення: хатха-йога, суставна гімнастика, персональні тренування, фізична реабілітація, програми з самокоучингу та самопізнання, масаж. В оздобленні переважають світлі, пастельні відтінки, такі як білий, сірий, бузковий, зелений. Вони сприяють розслабленню та зосередженню. Одна з кімнат, що призначена для просвітницьких цілей, облаштована великою кількістю рослин, які очищують повітря та створюють затишну атмосферу. (Рис.25) [21]

Отже, сучасні тенденції в організації простору для закладів реабілітації та йоги спрямовані на створення максимально комфортного та функціонального середовища,

яке сприяє оздоровленню, релаксації та духовному розвитку. Об'ємно-просторові та планувальні рішення характеризуються гнучкістю та адаптивністю, мають легко трансформуватися під різні види занять та потреб клієнтів. Функціональне розділення на зони для занять, відпочинку, консультацій, роздягалень тощо. Важливим є забезпечення безбар'єрного середовища та доступності для людей з обмеженими можливостями.[22] Максимальне використання денного світла та забезпечення якісної вентиляції для створення здорового мікроклімату. Художньо-декоративні та стилістичні рішення тяжіють до мінімізації та екологічності. За допомогою м'якого освітлення, живих рослин, елементів, пов'язаних з йогою та східною культурою. Важливим є створення унікального стилю, який відображає концепцію закладу та його цінності. У центрах реабілітації та йоги часто використовуються різноманітні художні роботи, які сприяють створенню атмосфери спокою, гармонії та зосередження: пейзажі, абстракції, мандали, фотографії, твори з флористичними мотивами. Також в декорі використовують предмети декоративно-прикладного мистецтва, наприклад килими, текстиль чи кераміку. Не залишають без уваги і скульптуру. Все це гарно задає настрій мінімалістичному простору, створюючи відповідну атмосферу.

На прикладі вітчизняних та зарубіжних закладів реабілітації та йоги можна виділити тенденцію поєднання різних видів практик та послуг в одному закладі. Проектування таких просторів потребує індивідуального підходу та врахування багатьох факторів, таких як цільова аудиторія, концепція закладу, його місцезнаходження та бюджет.

2.3 Визначення типології і особливостей художнього-декоративного оздоблення інтер'єрів реабілітаційних та йога центрів.

Існує безліч установ, які займаються оздоровленням, реабілітацією, фізичним та психологічним відновленням, такі як: фізіотерапевтичні, психологічні, сучасні та традиційні центри йоги і медитації, а також комбіновані центри. Поточне законодавство України класифікує їх залежно від змісту реабілітаційних заходів, які

вони здійснюють, та відносить до таких типів: медичної, медико-соціальної, соціальної, психолого-педагогічної, фізичної, професійної, трудової та фізкультурно-спортивної реабілітації.[23] Всі ці установи вирішують питання рекреації різних соціальних груп, враховуючи вікові особливості та мету.[24]

Тип простору зумовлений певною потребою і можливістю простору її втілити. Конкретно приміщення призначені для реабілітації та йоги мають свої особливості залежно від призначення, цільової аудиторії та функціональних вимог. Центри реабілітації можна виокремити в такі групи: медичні центри (при лікарнях, поліклініках, санаторіях), приватні реабілітаційні студії, центри відновлення після травм і операцій, комплекси для спортивної реабілітації. В свою чергу середовища для практик можна розглядати в контексті йога-студій у фітнес-центрах, спеціалізованих студії йоги та ретрит-центрів. Варто зауважити, що приміщення за розміром та призначенням поділяються на індивідуальні кабінети, для особистих сеансів, та групові зали, обидва типи можуть бути використані для покращення надання послуг. В контексті йоги також варто виділити малі інтимні студії, для індивідуальних практик чи малих груп, та великі відкриті студії, для проведення великих груп або спеціальних заходів. Також варто враховувати стиль, що теж впливає на особливості формування простору, це може бути хатха, аштанга чи в'аньяса йога. [25],[26]

Класифікація рекреаційних та оздоровчих програм формує функціональне призначення простору. Заняття фізичними вправами поділяються на такі, що здійснюються самостійно в домашніх умовах або ж під керівництвом спеціаліста у групах у спеціальних рекреаційних закладах. Активність оздоровчого напрямку поділяється на заняття з профілактики захворювань, загартування організму, вдосконалення постави, зміцнення елементів опорно-рухового апарату, збільшення функціональних резервів організму та заняття з відновлення працездатності, втраченої внаслідок хвороби (локальна реабілітація пошкоджених функцій, загальна фізична реабілітація організму, інші види реабілітації). [27]

При проектуванні художньо-декоративного оздоблення інтер'єру центру фізичної і психологічної реабілітації важливо зважати на загальні характеристики, які мають відповідати функції приміщення. Колірна схема використовуються для створення органічного середовища, а м'яке освітлення, для посилення атмосфери спокою та внутрішнього балансу. Ергономічність та доступність забезпечує безбар'єрний доступ до обладнання та відповідає за інтуїтивне орієнтування в просторі. Комфортний мікроклімат та акустичний комфорт сприяють результативності реабілітації та гарному самопочуттю.[28]

2.4 Чинники впливу на формування художньо-декоративного оздоблення інтер'єру центру фізичної і психологічної реабілітації

На художньо-декоративне оздоблення інтер'єру реабілітаційного центру впливає безліч чинників, які необхідно враховувати для створення ефективного та сприятливого середовища для пацієнтів.

Перше на що треба звернути увагу при проектуванні це тип реабілітаційного центру: медичний чи профілактичний, фізичний чи психологічний. У центрах, де основний акцент робиться на відновленні фізичних функцій, оздоблення має сприяти створенню мотивуючої атмосфери. Важливо передбачити достатньо місця для занять, а також врахувати потреби людей з обмеженими можливостями. Для центрів, що спеціалізуються на психологічній допомозі, оздоблення повинно створювати відчуття спокою, безпеки та комфорту. Важливо використовувати м'які кольори, природні матеріали та забезпечити достатнє освітлення. Отже, різні типи реабілітації вимагають різних підходів до дизайну.

Основним чинником формування художньо-декоративного оздоблення простору є цільова аудиторія, адже вік надзвичайно важливий для розуміння потреб. Для дітей важливо створити яскраве та ігрове середовище, тоді як для дорослих більше підійде спокійний та функціональний дизайн. Також це впливатиме на розмір певного обладнання. [29]

Вибір функціонально-планувальної схеми визначає просторову організацію. Розташування зон відпочинку, лікування, фізичної активності впливає на рух відвідувачів та набутий досвід. Взаємодія з навколишнім середовищем, а саме інтеграція вітражів та внутрішніх садків може покращити настрій та сприяє рекреації. [30]

Оздоблення має бути практичним та легким у догляді. Важливо використовувати зносостійкі матеріали, які легко миються та дезінфікуються. Простір має бути доступним для людей з обмеженими можливостями. Важливо передбачити пандуси, поручні та інші елементи, що забезпечують безперешкодне пересування. вибір матеріалів та планування евакуаційних маршрутів - є однаково важливими для забезпечення безпеки. Комплексний підхід, який враховує всі можливі ризики та передбачає відповідні заходи безпеки, може гарантувати максимальний захист людей у разі надзвичайної ситуації. Енергоефективність систем освітлення та опалення є надзвичайно важливою для зменшення негативного впливу на довкілля та збереження природних ресурсів.

Що до естетичного сприйняття простору, важливо зважати на кольори, що мають великий вплив на емоційний стан людини. Різні кольори мають різний психологічний вплив (наприклад, синій - для спокою, зелений - для рівноваги, жовтий - для енергії). Для рекреаційних центрів рекомендується використовувати спокійні та природні відтінки, які сприяють розслабленню та відновленню. Важливо забезпечити достатнє надходження природного освітлення, а також використовувати штучне , яке не створює відблисків та не дратує очі. Наше самопочуття значною мірою залежить від того, які матеріали використовуються для оздоблення – від меблів до підлоги та стін. Вибір екологічно чистих матеріалів - це не тільки відповідальний крок для збереження навколишнього середовища, але й інвестиція у здоров'я та добробут. [31]

Сучасний підхід та інтеграція новітніх технологій також має свій вплив на формування середовища. Сучасні технології, такі як система "Smarty" для регулювання освітлення та інтерактивні сенсорні екрани, можуть значно підвищити ефективність лікування. Адаптивне освітлення допомагає налаштувати біоритми

пацієнтів, а ігрові та інтерактивні зони створюють додаткову мотивацію для одужання.

Бюджет та технічні можливості є основними чинниками, що визначають фінальний вигляд простору. Фінансові обмеження можуть вплинути на вибір матеріалів, змушуючи віддавати перевагу дешевшим варіантам, що може позначитися на якості, екологічності та довговічності. Також, обмежений бюджет може змусити відмовитися від сучасних енергоефективних технологій та скоротити масштаб проекту. Технічна здійсненність залежить від доступності кваліфікованих робітників та необхідного спорядження. Їх відсутність може призвести до використання альтернативних рішень, які можуть відрізнятись від початкового задуму.

Дизайн має враховувати культурні особливості відвідувачів для створення відчуття комфорту та належності до спільноти або створювати контрастне до звичного середовище, яке відповідає обраній концепції. [32] Зараз в Україні набирають популярності рекреаційні центри, що базуються на філософських течіях Сходу. Адже, такий напрямок як йога може виявити основні фізичні проблеми, які в першу чергу призводять до травми. Неправильне вирівнювання є однією з найпоширеніших причин тілесних ушкоджень, але його також дуже важко помітити під час звичайного медичного огляду. Виправлення помилок у поставі, ході та вирівнюванні прискорить одужання та водночас запобіжить повторним травмам у майбутньому. Коли медичні працівники зберігають відкритість і працюють разом із кваліфікованими інструкторами йоги, ця співпраця стає потужним діагностичним інструментом у процесі фізичної реабілітації. Це дає цінне уявлення про стан організму як системи, яка інакше була б недоступна. Це призводить до покращення лікування та швидшого результату. Йога також відповідає на розумові та емоційні потреби пацієнтів, які проходять курс фізичної реабілітації. Ті, хто зазнав серйозних фізичних травм, як правило, відчувають багато страху, стресу та тривоги. Дослідження показали, що ставлення та мислення відіграють вирішальну роль у процесі одужання, тому покращення настрою та моралі є важливими для успіху. Практика м'яких форм йоги

зменшить рівень стресу та дасть пацієнтам можливість розслаблено та позитивно вправлятися своїм тілом. [33]

2.5 Теоретичні та нормативні засади художньо- декоративного оздоблення центру реабілітації та йоги

Спортивні оздоровчі зали є основним акцентом роботи реабілітаційних центрів, які спрямовані на фізичне відновлення. Вони мають відповідати нормам для функціонального та комфортного використання простору та відповідати запитам і потребам конкретного спрямування реабілітаційних заходів.

Нормативні документи та стандарти, що регулюють роботу та враховуються при проектуванні центрів реабілітації та йоги є:

1. ДБН В.2.2-9-2009 «Громадські будинки та споруди»
2. ДБН Б.2.2-12:2019 «Фізкультурно-оздоровчі та спортивні споруди»
3. ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд
4. Наказ від 19.06.1996 № 172 Про затвердження Державних санітарних правил розміщення, улаштування та експлуатації оздоровчих закладів
5. Стандарти Yoga Alliance

Теоретичні засади формування простору базуються на розумінні психологічного впливу форм, кольору, фактур та світла. Важливо також враховувати принципи ергономіки та естетики, саме вони роблять простір придатним для експлуатації.

Психологія кольору включає в себе асоціативні та емоційні аспекти, що вкрай важливо для реабілітаційного простору. Створення кольорової палітри важливий етап, він має передбачати заспокійливу гаму, яка сприятиме емоційній розрядці і зменшуватиме емоційне збудження. Варто уникати різких контрастів. Кольорову підоснову таких просторів зазвичай складають. Бежевий, кремовий, світло-сірий - нейтральні кольори, що створюють відчуття комфорту, безпеки та простору. Вони створюють гарну основу для кольорових акцентів або виступають самостійним формоутворюючим елементом в поєднанні з різними природними текстурами і

фактурами. Часто для додаткового кольору обирають зелений або земляні кольори, що створюють відчуття єдності з природою.

Форми і лінії також мають важливе значення, вони візуально обрамлюють існуючі вихідні дані приміщення та можуть змінити його конфігурацію під чіткі потреби простору. Це можуть бути як перегородки, гіпсокартонні конструкції та металеві чи акрилові панелі, так і лінійне зонування без додаткових конструктивних елементів. Округлі форми створюють відчуття м'якості, безпеки, гармонії, підсвідомо асоціюються з комфортом і розслабленням. На противагу гострим кутам та ламаним формам, які можуть викликати напругу та асоціюватися з агресією.

Для центрів реабілітації використовують натуральні матеріали: дерево, камінь, бамбук, льон, бавовна, які створюють відчуття зв'язку з природою, екологічності та тепла. Вони є тактильно приємними та сприяють розслабленню. Використання різноманітних текстур додає простору сенсорної глибини, тактильний досвід забезпечує більше залучення в контекст функції приміщення, а також додає інтуїтивної зрозумілості до його використання. Наприклад, меблі оббиті текстилем букле чи мікрорелюром викликають приємні відчуття обіймів, спонукають до розслаблення і відпочинку.

Щодо освітлення, природне світло має важливе значення, оскільки воно позитивно впливає на циркадні ритми та настрій. М'яке, розсіяне штучне світло створює теплу, затишну атмосферу за допомогою багаторівневого освітлення та варіативності сценаріїв.

Ергономіка та функціональність є одними з основних аспектів. Оздоблення повинно бути не тільки візуально привабливим, але й зручним та безпечним для використання під час реабілітаційних вправ та занять йогою для всіх категорій відвідувачів. Пандуси, широкі дверні отвори, доступні санвузли, тактильні елементи, контрастне маркування – усе це забезпечує безбар'єрність та доступність простору. Планування також залежить від потреб і майбутньої експлуатації. Переважно центри реабілітації мають одне або декілька основних спеціалізованих приміщень. Фізична і

психологічна реабілітація передбачає використання спортивної оздоровчої зали, кабінетів фізіологічної діагностики та психологічної допомоги. Базуючись на кількості відвідувачів та необхідного персоналу для обслуговування проектуються суміжні приміщення.

Дизайн простору враховує стандарти міжнародної організації Yoga Alliance, які регламентують структуру викладання йоги. Базова програма сертифікації RYT 200 включає щонайменше 200 годин навчання за п'ятьма напрямками: техніка та практика (асани, дихання, медитація), методологія викладання, анатомія та фізіологія, філософія та етика йоги, а також практичний досвід викладання. Ці стандарти впливають на просторову організацію центру, зокрема, передбачають поділ на зони для фізичної практики, теоретичних занять та медитації, а також створення безпечного, гармонійного середовища, що сприяє свідомій практиці та емоційному відновленню.

Отже, при створенні просторів для реабілітації та йоги необхідно враховувати їх функціональну специфіку, відповідність нормативним вимогам та забезпечення комфортного, безпечного та гармонійного середовища. У контексті центрів фізичної і психологічної реабілітації художньо-декоративне оздоблення інтер'єру відіграє не лише естетичну, а й терапевтичну роль, сприяючи розслабленню та відновленню внутрішнього стану. [34]

2.6 Психоемоційний вплив художньої роботи на формування інтер'єру центру реабілітації з інтеграцією практик йоги

Інтер'єр реабілітаційного або йога-центру має створювати сприятливу атмосферу для фізичного, психічного та емоційного відновлення. Мистецька робота в цьому контексті виходить за межі суто декоративної ролі, стаючи могутнім інструментом психологічного впливу.

Принципи психоемоційного впливу художніх робіт на середовище ґрунтуються на колірній терапії, психології форм та ліній, особливостях зорового сприйняття і

освітленні. Саме ці фактори оточення задають умови для правильного сприйняття мистецького твору. [35]

Психологічний вплив саме художніх елементів визначається тематикою, емоційним резонансом, розміщенням, кольоровим рішенням, композицією. В залежності від цілі робота буде впливати на оточення в тій, чи іншій мірі і задавати лад піднесення або пригнічення. Для реабілітаційних центрів обирають сюжети, що викликають відчуття розслаблення, спокою, надії, натхнення, внутрішньої гармонії. Якщо розглядати центри йоги, це будуть зображення, що наповнені символізмом і спонукають до глибинних роздумів та самопізнання. Сюжети можуть бути також інструментом для візуалізації та медитації.

Особливу увагу при підборі художніх робіт для реабілітаційних центрів приділяють пейзажам, зображенням рослин, абстрактним творам з плавними лініями та кольорами. Також у свою чергу, уникають агресивних, тривожних, похмурих сцен. Картини повинні розміщуватися на рівні очей, у місцях, де їх зручно розглядати. Наприклад, зони очікування, коридори, рецепція. Правильно підібране освітлення зацентрує увагу на роботі та посилить її роль в інтер'єрі. Помірковане застосування символів, що асоціюються зі спокоєм, гармонією, рівновагою може підсилити тематику центру та налаштувати на потрібний лад.

2.7 Засоби і прийоми художньо-декоративного оздоровлення інтер'єру центру фізичної і психологічної реабілітації

Формування центру реабілітації вимагає детального підходу з урахування специфіки відвідувачів, адже візуальне середовище має прямий вплив на психоемоційний стан людини, що є ключовим у процесі відновлення. Створення комфортних умов є запорукою успішного користування простором, який буде зручним та інтуїтивно зрозумілим для відвідувачів та персоналу.

Матеріали та художньо-декоративне оздоблення мають бути легкими в догляді та зносостійкими. Реабілітаційний центр передбачає постійний потік людей, які будуть взаємодіяти з простором. Спортивні зали мають бути оздоблені гіпоалергенними

матеріалами, особливо підлога, з якою постійно безпосередньо вступають в контакт люди під час практик йоги. Вона має бути зносостійкою, нековзкою, приємною на дотик та пом'якшеною для комфортного контакту під час занять. Матеріали килимків також мають бути безпечними та не викликати подразнень (каучук, ТРЕ, EVA). Використання антибактеріальних фарб покриттів стін і підлоги у зонах загального користування, спеціалізованих кабінетах та кімнатах персоналу у художньо-декоративному оздобленні інтер'єру забезпечить легке прибирання та підтримання чистоти приміщень. Для транзитних та санітарних зон доречно використати наливні покриття, вініл чи керамічні плити для оздоблення підлоги. Бруси, драбини та інші дерев'яні елементи обладнання для реабілітації та зберігання інвентарю мають бути відшліфовані та покриті лаком, для запобігання травмувань та ушкоджень людей.

Освітлення відіграє важливу роль у понятті сприйняття простору та його формуванні. Для реабілітаційного центру фізичного і психологічного відновлення варто враховувати які аспекти життєдіяльності людини він охоплює. Фізичне відновлення передбачає контроль над тілом, психологічне через пропрацювання психоемоційного стану. Йога включає в себе 2 аспекти одразу, задля досягнення контролю асани (зручне та стійке положення тіла), потрібен баланс між тілом і розумом. Спокійний стан допомагає краще налаштуватися тілу на роботу. Це також діє у зворотній бік, активність тіла допомагає думкам заспокоїтися. Для налагодженої роботи, можна створити відповідні умови, щоб допомогти людям увійти в потрібний стан. За рахунок поєднання природнього та штучного освітлення можна створити різні сценарії під конкретні потреби. Інклюзивна зала реабілітації та багатофункціональна зала для йоги можуть освітлюватися за рахунок великих вікон, завдяки цьому відбуватиметься процес інсоляції, що важливо в приміщеннях активності людей. Основним для інклюзивної зали є загальне освітлення, для комфортного перебування, натомість йога зала має містити кілька сценаріїв для потреб різних практик. Сур'я-намаскара – практика привітання сонця, вимагає багато світла, бажано природнього, ранкова практика, що заряджає енергією. В свою чергу Шавасана – асана повного розслаблення, виконується в тиші або з медитативним

супроводом, переважно в затемненому середовищі, для кращого ефекту. Основна ціль зупинити безперервний потік думок. Освітлення спеціалізованих кабінетів, а саме психолога та фізіолога, вимагає забезпечення комфортних умов для консультацій та терапії. В зонах очікування передбачено точкове освітлення, яке створюватиме затишну атмосферу та спонукатиме до соціалізації. Зона рецепції має бути гарно освітлена, створюючи акцент на художній роботі. Кімнати персоналу, санітарні зони, комори, роздягальні організовано за стандартними схемами освітлення, так щоб освітленість відповідала функції приміщення.

Вибір колірної палітри є фундаментальним для оздоровчого інтер'єру, основою мають бути нейтральні, світлі, природні відтінки, а після йде підбір акцентів. Популярними в художньо-декоративному оздобленні є природні кольори: зелений, земляні відтінки, рожевий, пастельні відтінки.

Також до основних кольорів додають природні текстури. Наприклад, камінь чи дерево, що одночасно додають колір і фактуру. Саме колір значною мірою впливає на психоемоційний стан людини, її рівень тривожності, здатність до розслаблення або концентрації.

Окрему роль відіграє поєднання кольору з текстурою. Натуральні матеріали, такі як дерево, камінь, глина, лляний або бавовняний текстиль, не тільки додають тепла та тактильного комфорту, але й природно інтегруються в колірну гаму. Текстури таких матеріалів не контрастують, а доповнюють кольори, збагачуючи простір та сприяючи його сприйняттю як гармонії.

Меблі та обладнання мають відповідати ергономічним вимогам та бути візуально і тактильно приємними для споглядання та контакту. Вони є важливою складовою взаємодії з простором, відповідають за зручність експлуатації приміщень та сенсорний контакт. Матеріали мають бути приємними на дотик та легко піддаватися очищенню, адже центр - громадська установа.

2.7.1 Вихідні дані, концепція, художньо-декоративне оздоровлення інтер'єру центру реабілітації

Вихідні дані представлені нереалізованим студентським проєктом туристичного центру у селищі Ворохта, Івано-Франківської області. (Рис.26) Це п'ятиповерхова будівля по вул. Грушевського 25. Так як будівля проєктувалася, як туристичний центр, до неї організовано зручні під'їзди і паркінги. Є можливість дістатися приміським і міським транспортом. Приміщення для розробки знаходиться на першому поверсі, де висота стелі сягає 3300 мм.

На явні видимі конструктивні елементи, а саме колони, частина яких схована в стіни, а інша частина виступає в ролі зонування простору. Колони обрамлюють зону реєстрації та розділяють багатофункціональну спортивну залу. Великі вікна забезпечують значну кількість природного освітлення, що грає важливу роль в художньо-декоративному оздобленні інтер'єру центру фізичної і психологічної реабілітації. Площа приміщення становить 947 м². (Рис. 27) Основною віковою групою є найбільш активна частина населення (20-50 років), яка працює на економіку країни.

Цей проєкт представляє собою комплексне художньо-декоративне оздоблення інтер'єру реабілітаційного центру, який спрямований на відновлення фізичного та емоційного здоров'я громадян шляхом інтеграції практики йоги. Проєктне рішення є цілісною концепцією, в якій поєднуються естетика художньої роботи, функціональність і символічне наповнення. Практика йоги в просторі, спеціально розробленому для сприяння самопізнанню та внутрішньому балансу, набуває ще більшої актуальності, особливо в умовах, коли країна перебуває у стані війни.

Інтер'єр розроблено в сепіодальних тонах, що перегукується з кольоровим рішенням художньої роботи, в якості акценту використано зелений та золотий. Оздоблювальні матеріали поєднано з меблями та обладнанням природних відтінків та текстур, щоб досягти максимальної гармонізації простору.

2.7.2 Функціональне планування та об'ємно-просторове рішення художньо-декоративного оздоблення інтер'єру центру реабілітації

Загальна площа взята до розробки центру фізичної і психологічної реабілітації сягає 947 м². Враховуючи нормативні документи приміщення поділено на 10 окремих функціональних зон (Рис.28):

Вхідна зона 12,64 м²

Зона на плані представлена тамбурами та слугує для поступового занурення відвідувачів у простір. Також відповідає за терморегуляцію, щоб холодне чи гаряче повітря не потрапляло одразу в приміщення.

Рекреаційна зона 70,21 м²

На території центру розміщені 4 зони відпочинку. Вони несуть рекреаційну та соціальну функції, також використовуються для очікування.

Транзитна зона 165,86 м²

Слугує для переміщення відвідувачів та персоналу в межах центру. Перетинається суміжними зонам реєстрації та рекреації.

Зона зберігання 2,50 м²

Забезпечує умови для зберігання додаткового інвентарю та засобів для підтримки чистоти.

Спортивна зона 293,68 м²

Одна з головних зон, що поділена на 2 приміщення. Багатофункціональна зала для йоги, яка також може використовуватися для групових психологічних тренінгів. Інклюзивна реабілітаційна зала, де забезпечено умови для успішної реабілітації різних проблематик.

Санітарні приміщення 61,37 м²

Забезпечення санітарних умов в роздягальнях, кімнатах персоналу та спеціаліста-фізіолога.

Зона роздягальні 67,07 м²

Слугує для підготовки людей до занять, містить індивідуальні зони зберігання та необхідні санітарні умови.

Адміністративна зона 33,70 м²

Представлена на плані рецепцією, що є основною інформаційною структурою. Відповідає за надання консультацій клієнтам з адміністративних питань.

Зона працівників 43, 73 м²

Слугує для відпочинку та взаємодії між працівниками центру.

Терапевтична зона 53, 53 м²

Включає кабінети надання спеціалізованої допомоги. Біля кабінету психолога розташована одна з зон відпочинку, що забезпечує комфортні умови очікування до надання консультації. Кабінет фізіолога розміщений одразу біля зали реабілітації, для зручності отримання інформації та взаємодії тренера з медичним працівником. Створені умови забезпечать досягнення успішних результатів реабілітації та своєчасне відслідковування процесу.

Зважаючи на всі аспекти художньо-декоративного оздоблення інтер'єру, меблі та оздоблення, освітлення та колористика були підібрані у відповідності до ергономічних норм та естетичного сприйняття. Планувальне рішення вдало підкреслює функцію та не суперечить їй.

2.7.3 Стилiстика, меблі, декор, оздоблювальні матеріали, освітлення та озеленення інтер'єру приміщення

Художньо-декоративне оздоблення передбачає посилення зв'язку людини з природою. Задля досягнення балансу між тілом і розумом. Приміщення центру

виконані в еко-стилі. Колірна гама передбачає використання природних теплих нейтральних відтінків, як основні колірні елементи для розбавлення монохромності використано зелений та теракотовий відтінки.

Оздоблювальні матеріали підібрані у відповідності до обраної стилістики. Стеля оздоблена декоративною штукатуркою та пофарбована акриловою фарбою у всіх приміщеннях, в санітарних зонах для запобігання грибкових утворень використано вологостійкі покриття. Стіни оздоблені декоративною штукатуркою та пофарбовані фарбою Використано декоративні металеві панелі. В місцях можливого контакту з тілом людини, щоб перешкодити утворенню забруднень. Підлога виконана з урахуванням потреб приміщення, спортивний лінолеум в оздоровчих залах, плитка в санітарних зонах, наливна підлога та вініл в решті приміщень. Акцент в оздобленні зроблений на комфорті та зручності експлуатації, врахована естетична складова і зв'язок з художньою роботою.

Освітлювальні прилади монтувалися з застосуванням різних сценаріїв у відповідності до нагальних потреб, важливими також були вихідні показники природного освітлення. Поєднання природнього і штучного освітлення забезпечує найбільш комфортні умови для перебування. В якості додаткових джерел обрано точкові світильники, групи підвісних металевих світильників, що нагадують пелюстки соняхів, лінійні профільні LED-світильники, трекові світильники, LED-підсвітку. Особлива увага була до зони розміщення художньої роботи, використано прожектори, які направлятимуть концентроване світло на роботу за потреби. Також в зоні розміщення художньої роботи використано підвісні світильники, що повторюють форму елементів зображення. Освітлювальні прилади грають на контрасті зі стелею або зливаються з нею, використано чорні та білі кольори, для акцентів обрано золотий метал, що перегукується з сепіодальною гамою інтер'єру і художньої роботи.

Умеблювання підібрано з урахуванням ергономічних принципів та стилістики. Використано дерев'яні столи та панелі в зонах роботи та харчування. Шафи, тумби, інші зони зберігання виконані з МДФ панелей з імітацією дерева або пофарбовані в

світлі кольори. Текстиль має переважно нейтральні відтінки, як акцент використано теракотовий колір, що зустрічається в інтер'єрі також у вигляді декоративної панелі та йога-килимів (каучук, ТРЕ, EVA). Двері підібрано у відповідності до кольору стін, на яких вони розміщені, але молдинги виконані в колір плінтуса – золотий. Спортивне обладнання металеве, кольору антрацит, з дерев'яними елементами. Дзеркала в усіх зонах мають форму арок, це допомогло пом'якшити чітку прямокутну форму. Таке рішення дало змогу зіграти на символізмі порталу, що доволі доречно в контексті йога простору. Досягнення балансу між тілом і розумом через власне відображення, що є також інструментом контролю та відслідковування процесу.

Висновок

У роботі було розглянуто комплексний підхід до створення художньо-декоративного оздоблення центрів фізичної та психологічної реабілітації з акцентом на гармонійне поєднання функціональності та естетичної привабливості простору.

У результаті проведеного дослідження було з'ясовано, що простори реабілітаційних і йога-центрів мають свою специфічну типологію, яка враховує функціональні та психоемоційні потреби користувачів. Світовий та вітчизняний досвід свідчить про зростаюче значення художньо-декоративного оздоблення як потужного інструменту формування гармонійного, оздоровчого середовища.

Окремо було розглянуто засоби і прийоми художньо-декоративного оздоровлення, які дозволяють перетворити реабілітаційний центр не лише на місце відновлення фізичних сил, а й на простір внутрішньої гармонії, спокою та психологічної підтримки. Стилiстика, меблювання та декор відіграють ключову роль у формуванні комфортного, безпечного і візуально збалансованого середовища для реабілітації та практик йоги, що сприяє цілісному відновленню людини — на фізичному, емоційному та духовному рівнях.

Свідоме застосування знань про вплив кольору, форми, світла, матеріалів та мистецьких елементів дозволяє створити простір, який не лише підтримує фізичне

відновлення, а й сприяє глибокій внутрішній гармонії, зниженню стресу, покращенню настрою та загальному благополуччю. Такий інтер'єр стає невід'ємною частиною терапевтичного процесу, підсилюючи ефект від реабілітаційних заходів та практик йоги. Акцент на фактурність, природні відтінки, продуманого використання світла.

Художня робота в інтер'єрі центру реабілітації з інтеграцією практик йоги є не просто естетичним доповненням, а ключовим чинником, що формує психоемоційний стан відвідувачів.

РОЗДІЛ ІІІ. ЗАСОБИ, ПРИЙОМИ, КОМПОЗИЦІЙНЕ РІШЕННЯ ХУДОЖНЬОЇ РОБОТИ

3.1 Концепція художньої роботи

Художня робота «Опалені війною» створена як візуально-смысловий центр інтер'єрного простору центру фізичної і психологічної реабілітації. Основною метою роботи є формування атмосфери внутрішнього відновлення, медитативного зосередження та надії, що резонує з філософією йоги як практики гармонізації тіла, духу та свідомості та закладання семіотичного навантаження для глибшого занурення в тематику.

У центрі композиції — світле коло з силуетом птаха, який виконано в техніці стилізованої графіки з орнаментальними рослинними вкрапленнями. Птах, зображений у золотавих відтінках, є символом душі, свободи, відродження та мирного неба. Він виступає як образ духовного піднесення — внутрішнього стану, до якого прагне людина в процесі відновлення. Символ птаха як провідника душі в світ живих має глибоке коріння в багатьох культурах, релігіях і художніх традиціях. У контексті духовного мистецтва та йога-філософії він виконує низку важливих змістових функцій. Птахи - істоти, що перебувають між земним і небесним, завдяки цій здатності вони стали символом зв'язку між тілесним і духовним, смертним і вічним. У філософії йоги та східних традиціях птах може ототожнюватись із пранаю (життєвою енергією), з тонким тілом, що підноситься через практику. В деяких східних школах птах — це джива (індивідуальна душа), яка, звільнившись, зливається з брахманом (вищим абсолют). Для роботи обрано саме образ лелеки, який в українській традиції має глибоке коріння й охоплює теми життя, родини, духовного зв'язку з рідною землею, а також вічного кола. Птаха вважався символом благословення для родини. Якщо птах збудував гніздо на хаті — це добрий знак, у домі буде мир, злагода, добробут і діти. Тому було вирішено розмістити його в колі. Лелека символізує вірність дому, землі, родовим цінностям. Він відлітає, але завжди повертається навесні. Це стало символом надії на повернення миру, на оновлення

життя після зими, війни чи втрати. Образ повернення птахів часто поєднується з темою вигнання, еміграції, війни — як мрія про повернення до дому. Циклічність життя також можна підпорядкувати під образ Фенікса, який згорає і перероджується з попелу. Художня робота наслідуює даний сюжет через призму українських образів, де лелека постає з опалених війною квітів соняху. У міфологічних образах часто є символом душі, яка несе світло або повертає життя в покинуті місця.

Особливий символізм у творі відіграє коло, воно є контрастним центром зображення. Солярний принцип зустрічається в зображенні в різних інтерпретаціях, а саме: коло, соняхи, бульбашки, за допомогою яких створено текстуру тла. Центральне коло символізує циклічність життя, в процесі створення роботи частково закривалося резервом. Навмисно залишено ділянки, щоб створити візерунок. Символічно що рухатися по спіралі можна, як вгору, так і донизу. І тільки ми своїми діями задаємо цей вектор. Сонце та місяць, небесні тіла, що обертаються по колу за своєю круглою орбітою, також є символами плинності життя, Вони змінюють день на ніч, сезон за сезоном, і так по колу до безкінечності. Біоритми людини підлаштовуються під цей рух, час лікує та зцілює, а відслідкувати цей процес і наше самопочуття нам допомагає сонце. Ми ніби соняхи, які по своїй природі завжди повертають голову до світила проживаємо свої життя, в пошуках надії у майбутнє. Навіть опалені вогнем, гордо тримаємо свої голови, в надії розквітнути знову.

Для роботи було обрано теплу палітру, що складається із земляних пігментів, яка наближає до відчуття споглядання природи. Через поєднання теплих охристих, коричневих, теракотових, бурштинових і золотих відтінків, що асоціюються з природними матеріалами - ґрунтом, деревом, сухою травою, зів'ялим листям та каменем. Ці кольори не дратують зір, а навпаки - створюють атмосферу стабільності, заспокоєння, укоріненості. Темно-коричневі та іржаво-червоні текстури фону нагадують землю, що зазнала часу й перетворення, але зберігає силу та глибину. Охристо-золоті відтінки у зображенні птаха та окремих флористичних фрагментів додають відчуття тепла, сонячного світла й духовного піднесення.

За допомогою мильних бульбашок та чорного чаю, що використовувалися для тонування і текстурування, передано всю ідею колірної палітри. (Рис.29) (Рис.30) Чай росте з землі, напитується сонячною енергією і теплом. Це натуральний продукт, що потім ділиться цілющими властивостями і силою регіону, звідки походить. Матеріал гармоніює з флористичними мотивами зображення. Посилення тону в місцях за колом формує образ хреста, що посилається на християнську традицію в архітектурних планах будувати хрестово-купольні храми, які в свою чергу є прихистком для душ. Форма хреста є ключовим архетипом у християнській архітектурі, саме вона визначила розвиток двох основних типів храмових споруд — базилікових і хрестово-купольних храмів. Обидва типи є не лише архітектурними формами, а й символічними втіленнями ідей християнства, де хрест виступає знаком жертви, спасіння, віри та божественного порядку. Базиліка символізує паломництво душі, віруючий рухається від входу до вівтаря, тобто від гріховного до святого. Хрестово-купольний храм сприймається як макрокосмос — модель світу, де купол символізує небесну сферу. Сама текстура не випадково створювалася за рахунок бульбашок, адже вони уособлюють процес дихання - серце практики йоги, її основа та міст між тілом і свідомістю. У йогічній традиції дихання - не просто фізіологічний процес, а пранаяма — свідоме керування життєвою енергією (праною) через подих. Коли ми дихаємо глибоко й усвідомлено, розум заспокоюється, а тіло розслаблюється. У моменти тривоги чи напруги дихання стає поверхневим — через контроль над ним ми повертаємо собі внутрішній баланс. Йога використовує дихання як інструмент, щоб об'єднати фізичну практику, емоційне очищення й духовне зростання. Дихання в асанах (позах) допомагає вивільнити напруження з м'язів, розширити грудну клітку, поліпшити циркуляцію крові та лімфи, сприяє кращому зосередженню, розслабленню та утриманню асан. Без усвідомленої дії неможливо досягти глибокої концентрації.

Центральним образом є опалені соняхи - потужний, глибоко емоційний символ, який поєднує красу, біль і надію. Якщо традиційна квітка символізує життя, світло, Україну, то опалений сонях вже говорить про втрати, війну, стійкість та духовне

відродження попри знищення. Темне, обгоріле стебло, як тіло, що пройшло крізь полум'я, але всеодно стоїть. Пам'ять про загиблих, хто вже не може тягнутися до сонця, але залишив по собі тінь, образ, слід. Це метафора для духу українського народу, який обгорів, але не зник, а навпаки - загартувався. У поєднанні з землею і попелом він стає нагадуванням, що краса проросте знову. Соняхів на зображенні 7, це число має глибокий і універсальний символізм, що простежується в багатьох культурах, релігіях, міфологіях та науках. Воно часто асоціюється з повнотою, досконалістю, духовністю та завершеністю. У давнину було священним числом, адже стародавні люди спостерігали сім видимих планет (Сонце, Місяць, Меркурій, Венера, Марс, Юпітер, Сатурн), що лягло в основу семиденного тижня. У біблійній традиції символізує Божественне творіння та відпочинок (сім днів творення). У багатьох культурах існує сім : чудес світу, смертних гріхів, чеснот, кольорів веселки та нот у музичній гамі, що підкреслює його значення як універсальної міри гармонії та порядку. Воно також пов'язане з удачею, інтуїцією, мудрістю та пошуком глибинного сенсу.[36]

На зображенні також присутні білі елементи, метелики - втілення життєвого циклу й глибинних змін, алегорія людського розвитку, духовного зростання, дорослішання, просвітлення. Символізує, що життя не просто застиглий стан, а шлях постійного оновлення, навіть якщо це супроводжується болем чи ізоляцією. У цьому сенсі метелик дуже близький йогічній філософії, де кожна практика, як шлях до внутрішнього переродження. Також вони є провідниками душі в потойбічний світ. Лелека у композиції графічного твору зображений по золотому перетину. А його діагональне розташування дає відчуття руху у просторі.

Золотий перетин (~1:1.618) сприймається людським оком як особливо естетичний та збалансований. Це пов'язано з тим, що такі пропорції часто зустрічаються в природі, наприклад, у спіралі раковин, співвідношенні частин тіла, пелюстках квітів. У художніх роботах виконаних по золотому перетину є психологічне відчуття порядку та краси Люди схильні сприймати такі зображення як: гарніші, приємні для сприйняття, такі твори викликають почуття природності та завершеності.

Золотий перетин використовується у мистецтві щоб привернути увагу до ключових елементів, побудувати композицію, створити відчуття руху та балансу. Багато відомих художників застосовували у своїх роботах цей метод для підвищення виразності твору мистецтва.

3.2 Засоби, прийоми, техніка виконання, композиційне рішення в матеріалі

Розташування образів в роботі може суттєво вплинути на семантичне значення образів. Для соняхів було обрано висхідний рух, який сприятиме позитиву, розвитку та оптимізму. Птаха також тяжіє догори.

Під час формування композиційного і технічного рішення було виконано ескізування та кольорові проби. Застосовано принципи єдності та боротьби протилежностей. Центральна композиція, де світлий птах на тлі глибоких земляних фактур передає внутрішню боротьбу між відчаєм і надією, втотою й відновленням.

В процесі створення роботи виконані пошуки образу кола та його наповнення. Перший ескіз зображував індійську мандалу та три сухі соняхи. (Рис.31). Потім ескіз трансформувалася і було прийнято рішення замінити мандалу на птаха, залишивши солярний принципи. Розроблено декілька ескізів птахів. Початковою точкою був Фенікс, а далі пошуки привели до лелеки (Рис. 32) (Рис. 33) (Рис. 34) Кількість соняхів зросла від трьох до семи. Розроблялися цифрові ескізи (Рис. 35) (Рис. 36) Найбільш вдалий ескіз виконано в матеріалі.(Рис. 37). Після проведення аналізу, було прийняте рішення про збагачення композиції, задля цілісного сприйняття змісту на великому форматі. (Рис. 38)

Зображення статичне, лінії, фактура фону, але поза птаха і рух метеликів передають відчуття трансформації, ніби мить переходу душі з одного стану в інший. Природна гамма, матерія, протиставляється світлому образу, духу, утворюючи гармонійне напруження, що підкреслює філософське наповнення твору. Це дає змогу побачити роботу не як статичний образ, а як життєвий процес, що відображає постійний внутрішній розвиток.

Через шари фактури, розмитість фону, багатошаровість зображення створюється ефект глибинного перетворення, що не є миттєвим. Ніжні переходи від охри до бурого, від темного до світлого символізують поступовість змін, що згодом спричиняють до нового етапу усвідомлення, що підкреслює перехід кількісних змін у якісні.

Ідея зцілення це не заперечення травматичного досвіду, а його інтеграція й переосмислення, що дозволяє вийти на новий рівень духовного розвитку. Образ болю або тіні, що ніби був, не зникає, а трансформується у світло. Душевна криза або втрата стає джерелом внутрішнього оновлення. Символ птаха - не просто втеча, а результат глибокого процесу, який "заперечив" стан темряви, не знищуючи його, а давши йому новий сенс. Заперечення заперечень як рух через внутрішні протиріччя, зміну станів і поетапне оновлення. [37]

В роботі використано змішані техніки графіки (туш перо, золотий маркер, акварель, чорний чай, резерв, акварельний папір 280 г\м², що дозволило досягти глибокого емоційного ефекту та м'яких переходів у тональних співвідношеннях. Легке розмиття фону створює ефект медитативного туману і створює тло для чіткого зображення соняхів. У роботі використано текстурне накладання шарів, символічна ритміка чисел, яка візуалізує духовну ідею.

Композиційне та технічне рішення художньої роботи побудоване на основі аналізу мотивів творчості та наслідуванні технік А. Мухи, Г. Кларка, В. Єрко, та О. Стратійчук.

3.3 Поетапний процес створення художньої роботи у матеріалі

Виконання роботи було поділено на етапи для зручності реалізації.

Етап 1: підготовка формату

Натягнути лист акварельного паперу 280 г\м² на дерев'яний планшет формату 800x600 мм.

Етап 2: перенесення ескізу на формат

У роботі передбачено залишити біле обрамлення, зробити ефект паспорту, 10ммх10ммх10ммх20мм . Перенесення ескізу олівцем.(Рис. 39) Закрити ділянки, які передбачено залишити білими в роботі. Паспорту закрити малярним скотчем попередньо знявши агресивний шар клейкої основи об тканину, щоб не пошкодити лист. Коло в центрі закрити резервом для акварелі. (Рис. 40)

Етап 3: тонування формату

Розчином міцно завареного чорного чаю потонувати лист в 1 шар (Рис. 41). Зробити суміш (міцно заварений чорний чай + мильні бульбашки) за допомогою трубочки і целофану зробити текстуру). (Рис. 42)

Верхня частина, приблизно до середини формату, накласти бульбашки густим шаром, після накрити плівкою і притиснути. Нижня частина, накласти густим шаром, але залишити лопатися самостійно. Створиться текстурний градієнт. Продублювати на хрестовій частині в 1 шар : накласти бульбашки густим шаром, але залишити, щоб бульбашки луснули самостійно. Залишити формат до повного висихання, за потреби доповнити тон чи текстуру.

Етап 4: робота з соняхами

Пропрацювати рисунок аквареллю, закласти тональне рішення. (Рис. 43) Деталізація рослин тушшю з пером. (Рис. 44)

Етап 5: робота з золотим кольором

Намалювати золоте коло і метеликів , 2-3 шари для рівного кольору, після 2 покриття чекати 15 хвилин доки повністю не висохне маркер, щоб не пошкодився попередній шар. Зняти шар резерву і намалювати золотим маркером лелеку. (Рис. 45)

Етап 6 : доопрацювання деталей

Зняти малярний скотч, якщо є підтікання тонування виправити білим акрилом. Пропрацювати метеликів білим акрилом. (Рис. 46)

3.4 Особливості розташування художньої роботи в інтер'єрному середовищі

У представленому інтер'єрі йога-центру художню роботу інтегровано в центральну частину простору — над рецепцією, візуальним центром композиції. Робота розміщена точно в центрі композиційної осі, між двома декоративними деревами та колонами, що підсилює відчуття гармонії, врівноваженості та симетрії. Вона стає фокусною точкою простору. Такий вибір не є випадковим — центральне розташування надає картині особливого значення як «візуального ядра», яке зчитується першим і утворює психологічний фокус сприйняття. Підсвіченою з обох боків підвісними світильниками, що формою нагадують пелюстки квітів.

Фон для художньої роботи виконано з декоративної панелі у глибокому, насиченому теракотовому кольорі з текстурою, що нагадує природну поверхню металу або старого дерева. Такий фон контрастує з композицією самої роботи, де домінує світле коло із зображенням птаха, стилізованого під лелеку, оточеного флористичними елементами. Завдяки цьому контрасту робота виглядає «світлом у темряві», своєрідним емоційним вікном у простір відновлення та надії. Верхнє трекове освітлення акцентує увагу саме на картині, м'яко підсвічуючи її й створюючи ефект внутрішнього світіння — це посилює її духовний та символічний сенс.

Конструктив приміщення додав міфологічного підґрунтя. Робота розміщена між двома колонами, посиляючись на вхід до храму Соломона. Це архітектурний, символічний та езотеричний образ, який описаний в Біблії і являє собою дві бронзові колони з іменами Яхін (ліворуч) та Боаз (праворуч). Вони стояли не як опорні елементи, а радше як символічні, і вважалися сакральними. Яхін можна перекласти як "він утвердить" або "він поставить". Ця назва могла символізувати надію на довговічність і стійкість храму, а також віру у вищу підтримку. Боаз означає "сила", символізує Божу силу, яка захищає народ і храм, а також духовну міць, що виходить від храму. Проходячи між цими ними, людина залишала зовнішній світ, сповнений повсякденних турбот і входила у священний простір. Здійснювався символічний акт очищення та підготовки до зустрічі з божественним. Їх також можна розглядати як

символічні стовпи, що підтримують небосхил, або як ворота до космосу. У цьому сенсі прохід через них може символізувати подорож через різні рівні буття, або шлях до пізнання універсальних істин. В езотеричних традиціях, особливо в масонстві, прохід між Яхін і Боаз часто інтерпретується як вибір шляху або баланс протилежностей. Баланс між дуальними поняттями: добром і злом, світлом і темрявою, активною дією і пасивним спогляданням, духовним і матеріальним. Разом колони уособлюють мудрість та захист. Відповідно символізм двох колон у вхідній зоні обрамлює художню роботу і посилює семантичне навантаження.

Важливою є також органічна інтеграція мистецького об'єкта в загальний інтер'єр. Робота не вибивається з композиції, а взаємодіє з усіма елементами довкола: природною палітрою стін, дерев'яними матеріалами меблів, живими акцентами у вигляді квітів і декоративних елементів. Водночас її семантична насиченість і пластична виразність надають простору інтелектуального наповнення. (Рис. 47)

Висновок

Таким чином, графічне мистецтво сьогодні є не лише формою художнього самовираження, а й активним учасником формування естетичного простору в інтер'єрі, зокрема в оздоровчих, реабілітаційних та йога-центрах. Змістовне наповнення художньої роботи надзвичайно гармонійно вписується в філософію простору. Зображення сухих соняхів у поєднанні з образом птаха, як носія миру, душі або визволення, створюють глибокий образний наратив. Такий візуальний посил перегукується з ідеями йоги як практики духовного очищення, прийняття циклічності буття, внутрішнього зростання та перетворення болю на гармонію. Картина виконує не лише естетичну функцію, а й терапевтичну, вона сприяє зосередженню, заспокоєнню, формує емоційно безпечне й сакральне середовище. Колірна гама ідеально вписується в терапевтичний інтер'єр, бо не відволікає, а підтримує, вона спонукає до внутрішнього діалогу й допомагає пережити глибокі емоційні стани через контакт із образом, що ніби походить із самої землі. Опалений сонях - символ воєнного часу, в якому згоріла частина нашої країни, але не наша ідентичність і воля.

ВИСНОВОК

Художньо-декоративне оздоблення інтер'єру реабілітаційного центру є невід'ємною частиною процесу відновлення пацієнтів, адже воно покликане створити не просто функціональний простір, а й середовище, яке сприяє психоемоційному зціленню та фізичному відновленню. Комплексний аналіз терапевтичної складової мистецтва в умовах реабілітації, що є наскрізною метою даної роботи, підкреслює важливість врахування глибинного впливу кольору, матеріалів, форм та символів на психологічний стан людини. Гармонійно організований простір, що поєднує в собі естетичну привабливість та функціональність, сприяє зниженню рівня стресу та тривожності, створює відчуття безпеки та комфорту, що є критично важливим для пацієнтів, які знаходяться у процесі реабілітації. Дослідження світового досвіду оформлення подібних закладів, зокрема йога-центрів, дозволяє адаптувати найкращі практики та сучасні тенденції дизайну для створення ефективного та естетично привабливого середовища. Важливо зазначити, що універсальних рішень не існує, а оздоблення інтер'єру має бути індивідуальним та відповідати специфіці центру, його філософії. Сучасні тенденції у дизайні інтер'єрів реабілітаційних центрів тяжіють до створення тактильних та візуальних вражень, які сприяють сенсорній інтеграції та релаксації. Мистецтво в даному контексті виступає не лише як естетичний компонент, а й як потужний інструмент психологічної підтримки та мотивації пацієнтів.

Отже, художньо-декоративне оздоблення інтер'єру реабілітаційного центру є комплексним завданням, яке потребує врахування багатьох факторів, від психологічних аспектів до культурних традицій. Лише інтегрований підхід, що базується на глибокому розумінні терапевтичної складової мистецтва та сучасних тенденцій дизайну, може забезпечити створення простору, який буде сприяти ефективному відновленню пацієнтів та їх повноцінному поверненню до активного життя.

Художня робота "Опалені війною", виконана в графічній техніці з використанням солярного принципу, туші, сепії, білил та золота, є потужним терапевтичним інструментом, який може відіграти значну роль у процесі реабілітації в умовах українського центру. Її символічне навантаження, що відображає трагічний досвід війни, біль, втрати та душевні рани, завдані війною, робить її особливо актуальною. Водночас, використання солярного принципу та трьох основних принципів діалектичного матеріалізму, символізує надію, відродження та зцілення, що є надзвичайно важливим для пацієнтів у процесі відновлення. Золото, як благородний метал, уособлює цінність людського життя та гідність, а також може асоціюватися з духовним просвітленням та внутрішньою силою. Коло, як сакральний геометричний символ, уособлює цілісність, гармонію та внутрішній світ, сприяючи пошуку балансу та спокою. Лелека уособлює переродження, разом з опаленими соняхами демонструє незламність та внутрішню волю українського народу. Художня робота має значний терапевтичний потенціал. Вона може стати каталізатором для емоційного врегулювання, дозволяючи пацієнтам виразити свої почуття, пов'язані з війною та травмами. Для максимального використання терапевтичного потенціалу роботи, її рекомендується розмістити у центральному місці реабілітаційного центру, де вона буде доступна для споглядання всім пацієнтам та відвідувачам. Вона також може стати основою для творчих завдань в рамках арт-терапії, дозволяючи пацієнтам виразити свої почуття через власні художні роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дмитрієва О.О. Коротка історія мистецтв, 2005. 240 с.
2. Кого треба знати з українських графіків. Читомо . Культура читання і мистецтво книговидання Режим доступу: . URL: <https://chytomo.com/koho-treba-znaty-z-ukrainskykh-hrafikiv/>
3. Крвавич Дмитро Петрович, Овсійчук Володимир Антонович, Черепанова Світлана Олександрівна Українське мистецтво : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. 3 ч. Д.П. Крвавич, В.А. Овсійчук, С.О. Черепанова, Ч.2. Львів: Світ, 2004. 267 с.
4. Сучасна українська художниця Маслова Маріанна. Купити картини KyivGallery. Режим доступу: URL: <https://kyiv.gallery/marianna-maslova>
5. Стратейчук І. Oksana Stratiychuk. stratiychuk.com. Режим доступу: URL: <https://www.stratiychuk.com/>
6. Філь С. М., Худолій О. М., Малка Г. В. Історія фізичної культури. Харків: "ОВС", 2003. 160 с.
7. Гімнастика Тай Чі та її вплив на суглоби. Клініка сучасної ревматології діагностика та лікування. Режим доступу: URL: <https://revmo.com.ua/timnastika-tai-chi-ta-yiyi-vpliv-na-suglobi>
8. Історія йоги. *Йогопедія*. Режим доступу: URL: <https://yoga.co.ua/istoriya-yogy/>
9. Bonfiglioli Stagni, S., Tomba, P., Viganò, A., Zati, A., & Benedetti, M. G. (2015). The first world war drives rehabilitation toward the modern concepts of disability and participation. *European journal of physical and rehabilitation medicine*, 51, 331–336.
10. Relief and rehabilitation of korea refworld. Refworld. Режим доступу: URL: <https://www.refworld.org/legal/resolution/unga/1950/en/12117>
11. Medical advances from the vietnam war | vietnam veterans of america. Vietnam Veterans of America. Режим доступу: URL: <https://vva.org/programs/veterans-health-care/medical-advances-from-the-vietnam-war>
12. Virtual reality rehabilitation: revolutionizing recovery - XR health. *XR Health*. Режим доступу: URL: <https://www.xr.health/blog/virtual-reality-rehabilitation/>

13. Алгоритм спрямування учасників АТО з відомчих госпіталів на реабілітацію в госпіталі для ветеранів війни. Харківська обласна військова адміністрація. Режим доступу: URL: https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/795/79418/Attaches/algorithm_spryamuvannya_uchasnikiv_ato_z_vidomchih_gospitaliv_na_reabilitatsiyu_v_gospitali_dlya_veteraniv_viyeni.pdf?citationMarker=43dcd9a7-70db-4a1f-b0ae-981daa162054
14. Мітєц. реабілітаційний простір. МіТЄЦ. Режим доступу: URL: <https://mitec.ua/category/projects/mityets-reabilitatsijnij-prostir/>
15. Йога Ретрит для реабілітації та емоційного відновлення yogaist. Режим доступу: URL: https://www.yogaist.com.ua/rehabilitation_silence_retreat/?citationMarker=43dcd9a7-70db-4a1f-b0ae-981daa162054
16. Круцевич Т.Ю. Історія розвитку фізичної рекреації: навч. посібник Т.Ю. Круцевич, Н.Є. Пангелова, С.Б. Пангелов. К.: Академвидав, 2013. – 160 с.
17. Silva V. Milmila Yoga Center 100A associates. *ArchDaily*. Режим доступу: URL: https://www.archdaily.com/949980/milmila-yoga-center-100a-associates?ad_source=search&ad_medium=projects_tab
18. Caballero P. Pupila clinic BLOCO arquitectos. *ArchDaily*. Режим доступу: URL: https://www.archdaily.com/1015299/pupila-clinic-bloco-arquitectos?ad_source=search&ad_medium=projects_tab
19. Cilento K. Kripalu center for yoga & health peter rose partners. *ArchDaily*. Режим доступу: URL: <https://www.archdaily.com/69929/kripalu-center-for-yoga-health-peter-rose>
20. The top 10 rehab centres in south africa white river manor. White River Manor. Режим доступу: URL: <https://www.whiterivermanor.com/news/top-ten-rehab-centres-in-south-africa/>
21. Йога Дніпро. Orion. Режим доступу: URL: <https://orion.dp.ua/ua/>
22. Лінда С. М. Архітектурне проектування громадських будівель і споруд: навч. посіб. С.М. Лінда; Нац. ун-т «Львів. політехніка». 2-ге вид., випр. і допов. Львів Вид-во «Львів. політехніки», 2013. 642 с

23. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я : Закон України від 03.12.2020 № 1053-IX : станом на 1 січ. 2025 р. Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text>
24. Круцевич Т.Ю., Безверхня Г.В. К84 Рекреація у фізичній культурі різних груп населення: навч. посібник Т.Ю. Круцевич, Г.В. Безверхня. К.: Олімп. л-ра, 2010. 370 с.: іл. – Бібліогр.
25. Chopra D. Living in the light: yoga for self-realization. Potter.Ten Speed.Harmony.Rodale, 2023. 304 p. 32.
26. Лінда С. М., Данчак І. О. Пристосування житлового середовища для потреб людей з обмеженими фізичними можливостями: навч. посіб. для студ. базового напрямку «Архітектура» та архітекторів-практиків. Національний ун-т «Львівська політехніка». Львів. Видавництво Національного ун-ту «Львівська політехніка», 2002. 128 с.
27. Товт В.А., Маріонда І.І., Сивохоп Е.М., Сусла В.Я. Теорія і технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності. Навчальний посібник для викладачів і студентів. Ужгород, ДВНЗ «УжНУ», «Говерла». 2015. 88 с.
28. Сьомка С. В.С 96 Ергономіка та ергодизайн : підручник С. В. Сьомка. К. НАКККіМ, 2017. 604 с. іл.
29. Безверхня Г. Фактори, що впливають на вибір видів дозвілля людини Г. Безверхня Спорт. вісн. Придніпров'я. 2009. с. 56– 60.
30. Маляр Н. С. Фізична рекреація: Методичні рекомендації Н. С. Маляр, Е. І. Маляр. – Тернопіль, ЗУНУ: 2022. – 24 с.
31. Universal principles of design ed. by Н. Kritina, В. J. 1969 Beverly, MA Rockport Publishers, 2010. 272 p.
32. Культурологічні проблеми дизайну як художньої діяльності 2010, Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки. Мистецькі обрії- 2010. Випуск 3 (12-13). К.: Музична Україна, 2010. – С. 351-355.
33. The need for yoga in physical rehabilitation centers. Aura Wellness Center. Режим доступу: URL: <https://aurawellnesscenter.com/2021/03/16/the-need-for-yoga-in-physical-rehabilitation-centers/>

- 34.Сафронова О.О. Сучасні технології дизайн-діяльності навч. посіб. Київ: КНУТД, 2019. 202 с.
35. Дроздова М.А. Психологія мистецтва: навчальний посібник для студентів. Ніжин: Аспект-Поліграф, 2006 – 104 с.
- 36.Селівачов, Михайло Романович. Лексикон української орнаментики. Київ: ТОВ «Зайдуга», 2009, 406 с.
- 37.Синепупова Н. Композиція. Тотальний контроль. Київ ArtHuss, 2019. 240 с.

ДОДАТКИ



Рис.1 «Адам і Єва», 1504 р. [uk.wikipedia.org]



Рис.2 «Янгол явився пастухам» 1634 р. [wikiart.org]



Рис.3 «Ніжний вітер, чудова погода» — картина червоної гори Фуджі восени (Збірка «36 пейзажів Фуджі») [uk.wikipedia.org]



Рис.4 Літографічна афіша з актрисою Сарою Бернар у ролі Жисмонди, 1894-1895 рр. [uk.wikipedia.org]

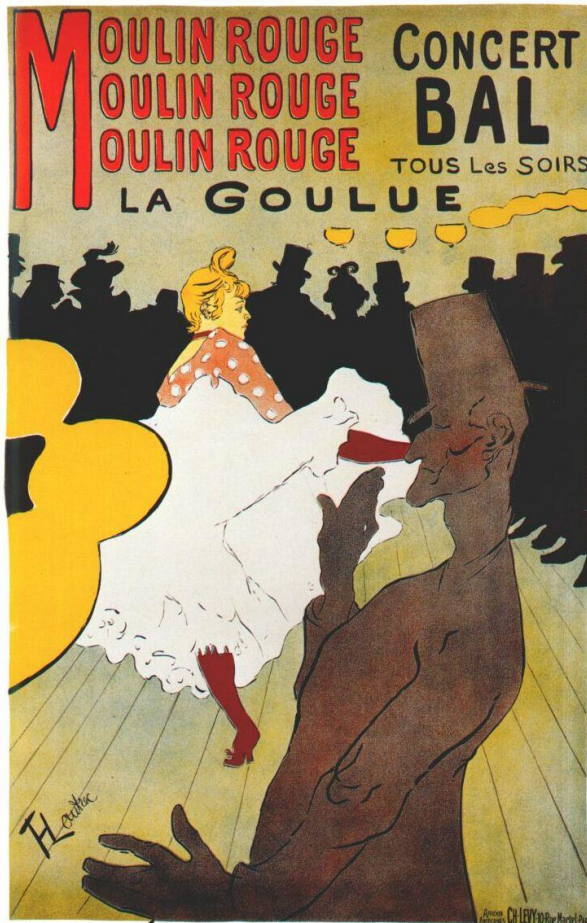


Рис.5 «Мулен Руж — Ла Гулю», постер 1891 р. [uk.wikipedia.org]



Рис.6 Казки Андерсена 1916 «Русалонька і морська відьма» [wikiart.org]



Рис.7 Постріл Сейдж Блю Мерилін [forbes.ua]

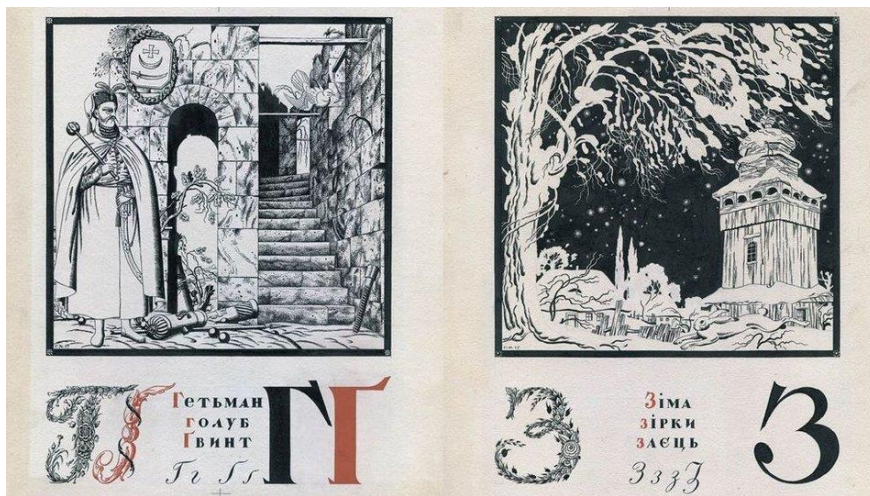


Рис.8 Ілюстрації "Українська абетка" 1917 [susplne.media]



Рис.9 «Паризькі замальовки» із серії «навколо Європи», 1961. папір, ліногравюра [day.kyiv.ua]



Рис.10 Альбом-посібник «Шрифт в мистецтві художнього оформлення»
1975 [uartlib.org]



Рис.11 Колесо історії 1, із серії Мазеріана, 2005, папір, туш [yagallery.com]



Рис.12 Ілюстрація до книги «Казки Туманного Альбіону» [spraga.info]

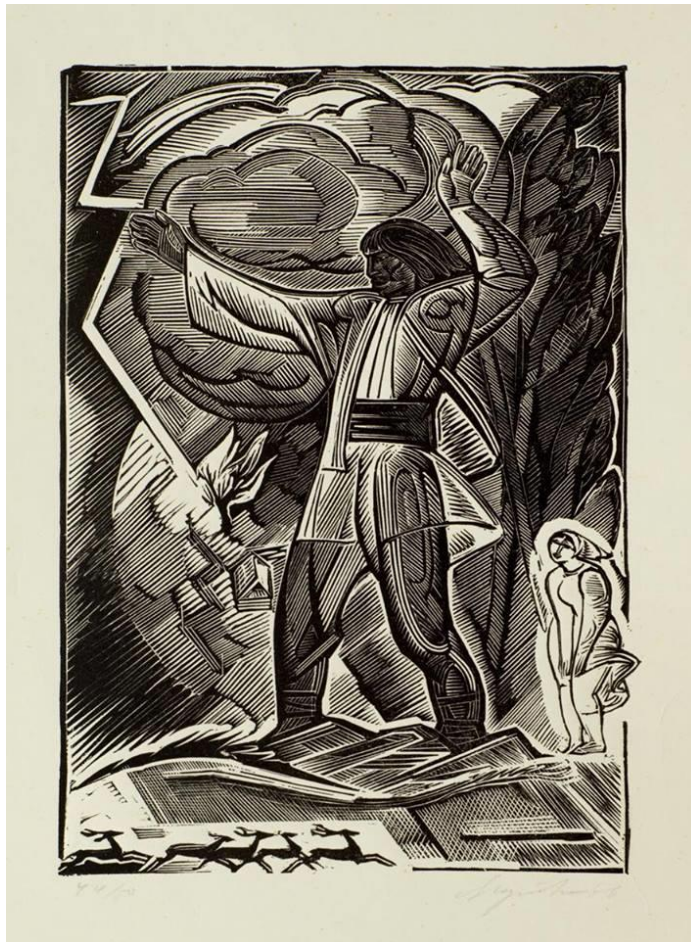


Рис.13 Ілюстрація до книги М.Коцюбинського «Тіні забутих предків», «Мольфар. Буря» [sverediuk.com.ua]



Рис.14 Картина “Поезія у квітах 4” (2020) [https://kyiv.gallery/marianna-maslova]

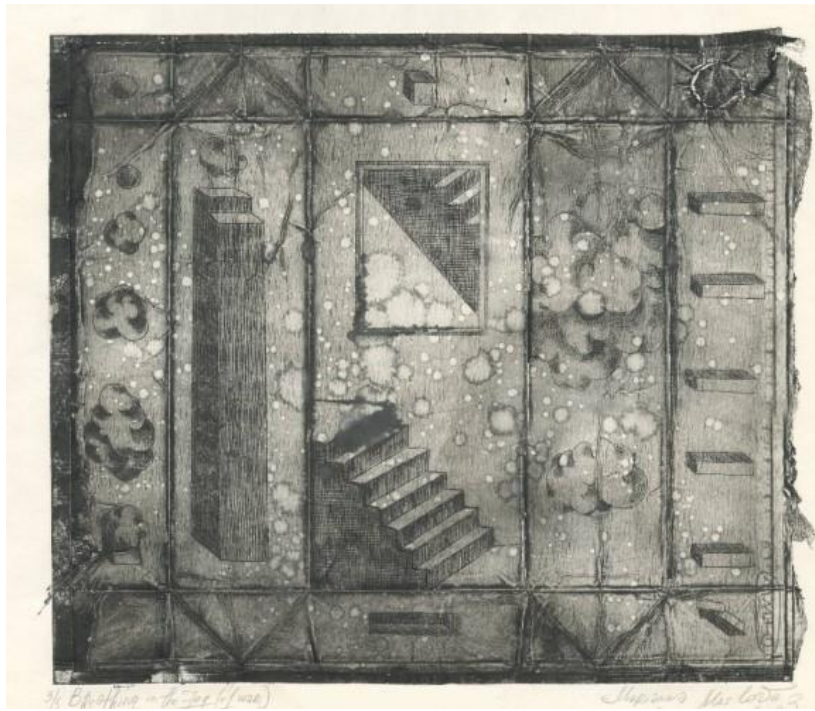


Рис.15 Картина “Дихання в тумані (війни) 3” (2024) [<https://kyiv.gallery/marianna-maslova>]



Рис.16 Серія «Три дні одного року», Живопліт. Офорт, акварель, 62х96см, 2012рік [portal11.com.ua]



Рис.17 Інтер'єр Silva V. Milmila Yoga Center, Південна Корея [archdaily.com]



Рис.18 Планувальне рішення Silva V. Milmila Yoga Center, Південна Корея [archdaily.com]



Рис.19 Інтер'єр «Клініки Pirilá», Бразилія [archdaily.com]

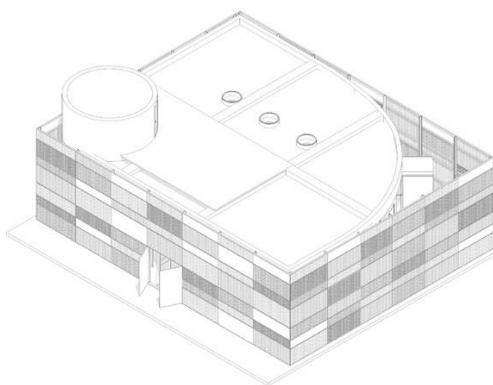


Рис.20 Фасад «Клініки Pirilá», Бразилія [archdaily.com]

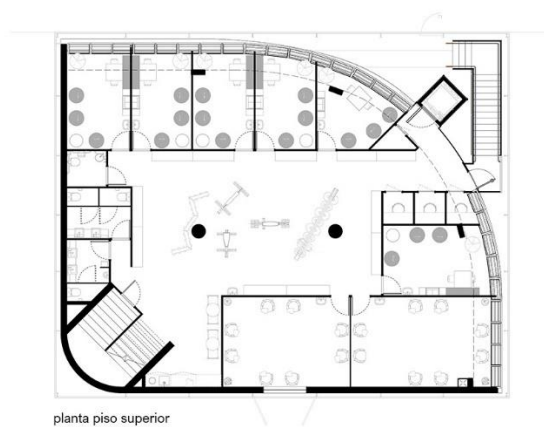


Рис.21 Планувальне рішення «Клініки Pirilá», Бразилія [archdaily.com]



Рис.22 Фасад Silento K. Kripalu center for yoga & health [archdaily.com]

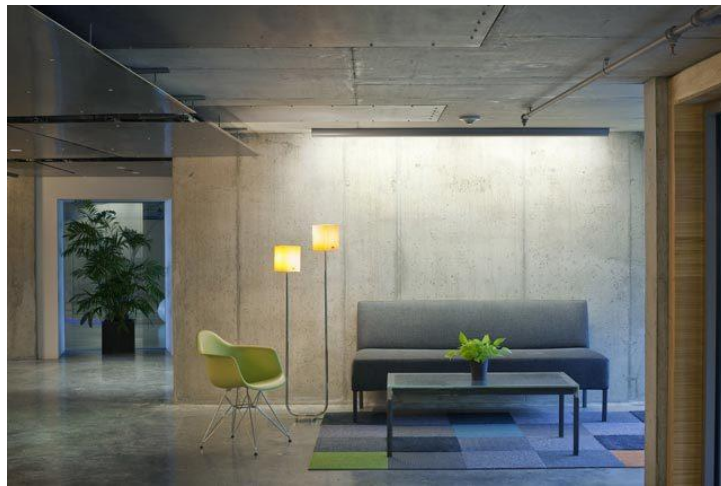


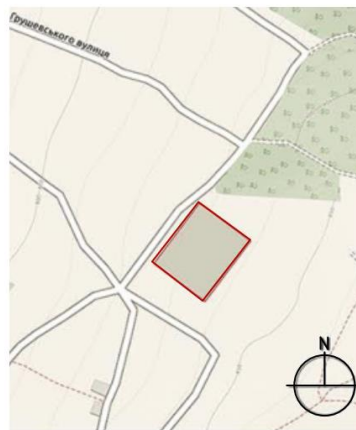
Рис.23 Интер'єр Silento K. Kripalu center for yoga & health [archdaily.com]



Рис.24 Интер'єр Journey Recovery and Wellness Ballito [whiterivermanor.com]



Рис.25 Інтер'єр йога-центру «Оріон», Україна, м. Дніпро [orion.ua]



Розташування будівлі
селище Ворохта, Івано-Франківська область

Рис.26 Ситуаційний план

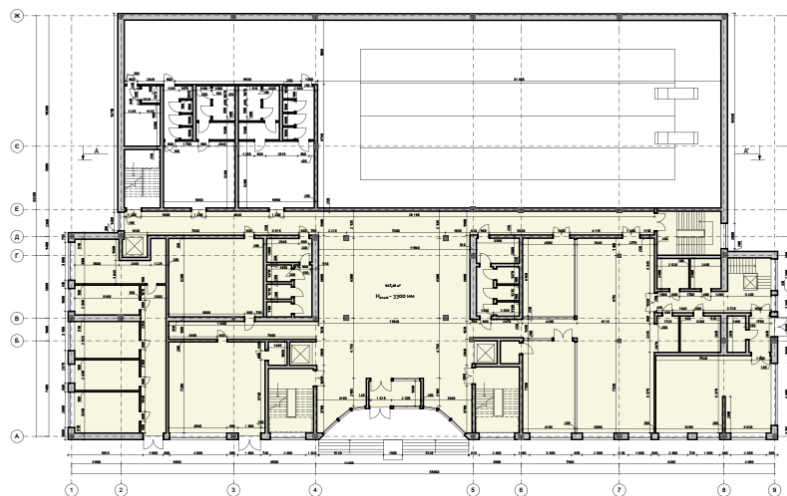


Рис.27 Вихідне планування

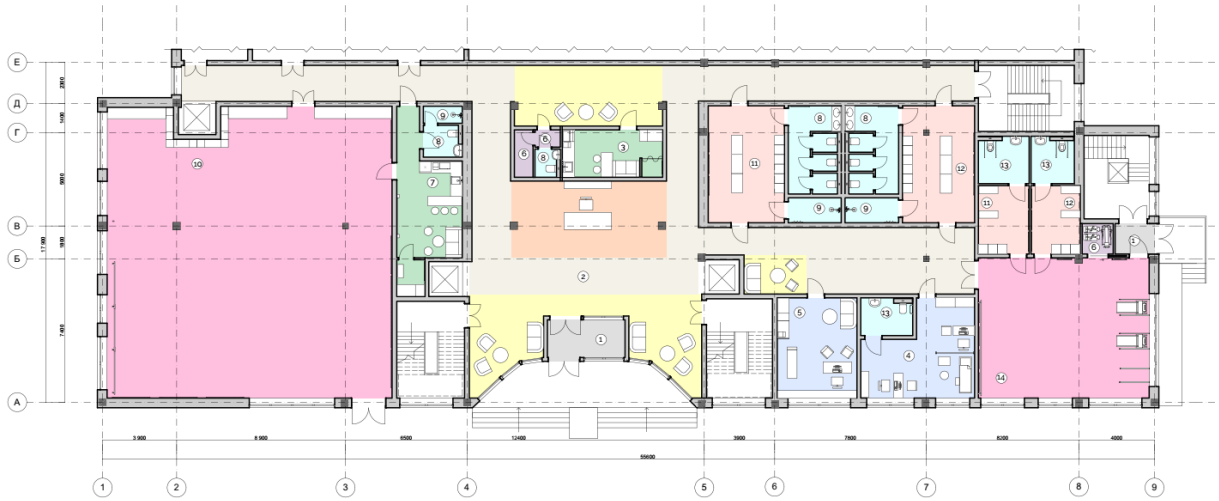


Рис.28 Функціональне зонування

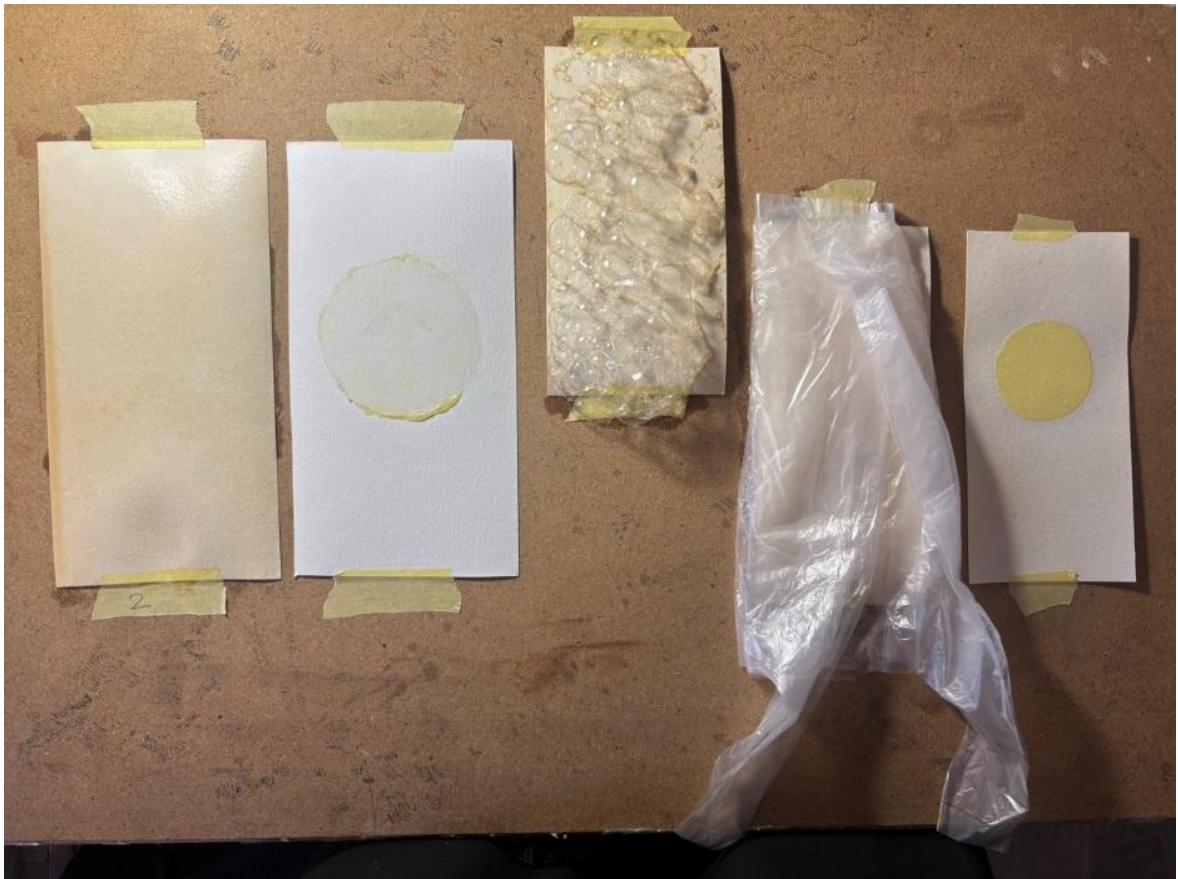


Рис.29 Проби зі створення текстур



Рис.30 Текстури створені з чорного чаю і мильних бульбашок



Рис.31 Концепт-ескіз художньої роботи



Рис.32 Ескіз Фенікса 1



Рис.33 Ескіз Фенікса 2



Рис.34 Ескіз птаха



Рис.35 Цифровий ескіз 1



Рис. 36 Цифровий ескіз 2

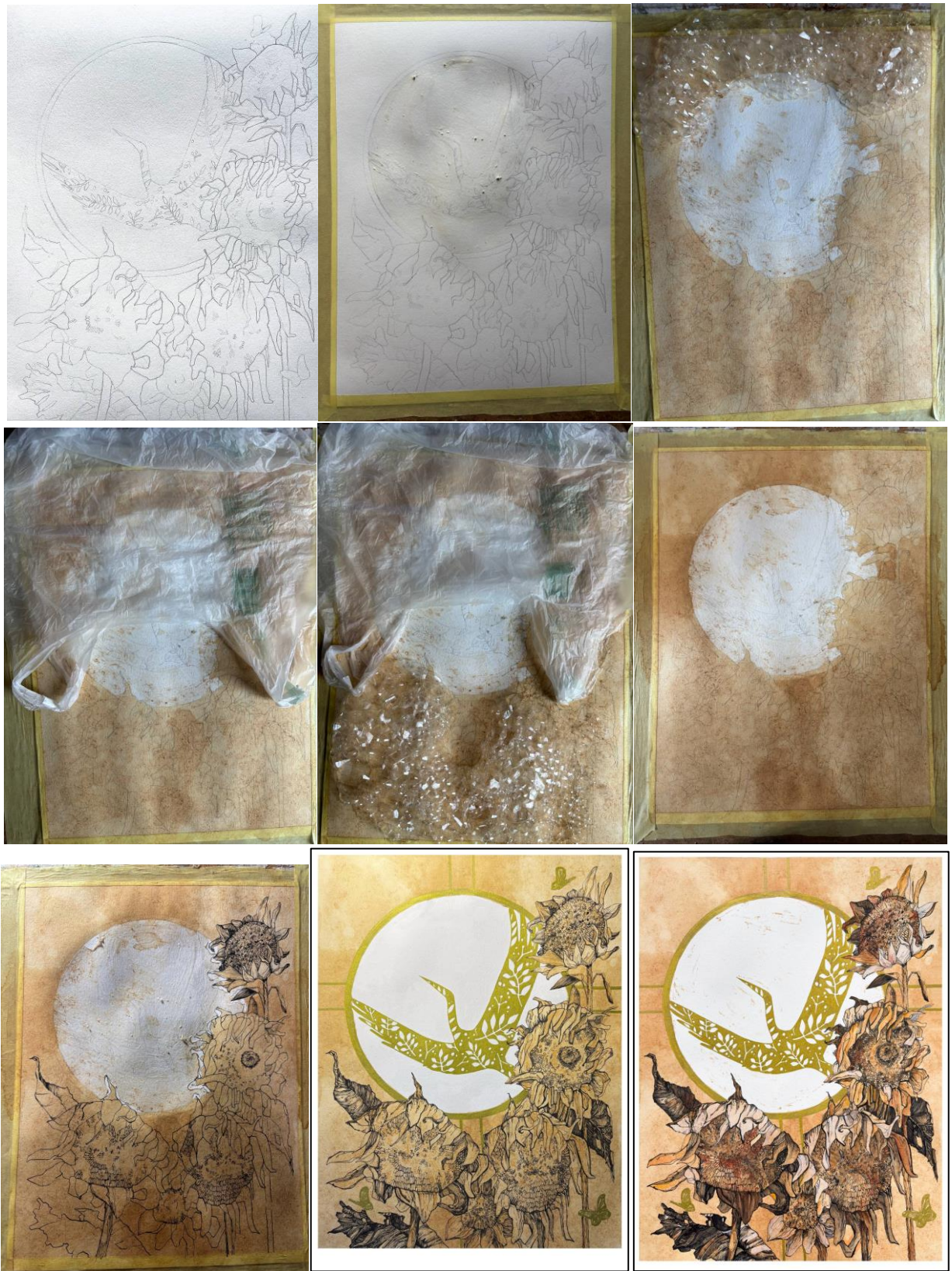


Рис. 37 Поетапний процес роботи над ескізом в матеріалі



Рис. 38 Цифровий ескіз на основі власних замальовок



Рис. 39 Перенесення ескізу на формат



Рис. 40 Резервування необхідних ділянок



Рис. 41 Тонування

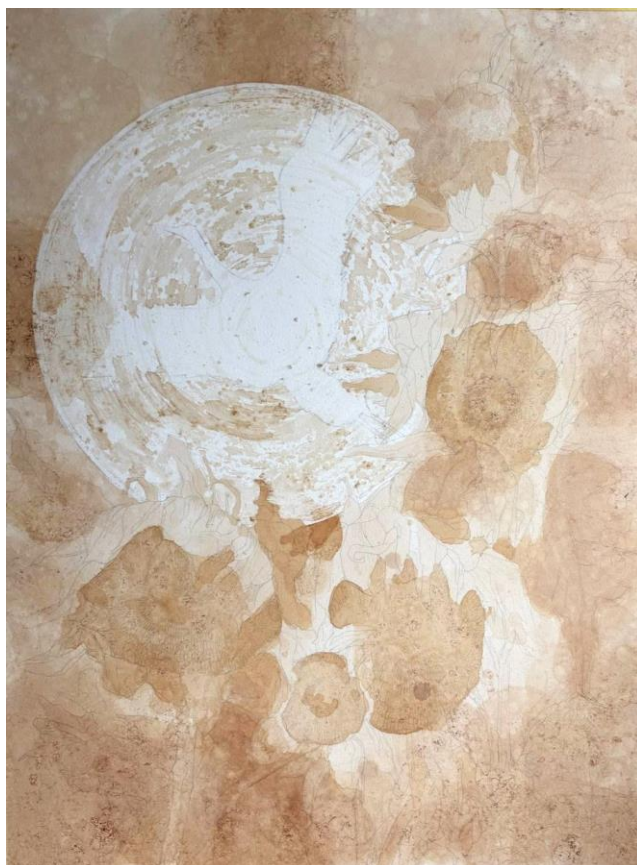


Рис. 42 Текстурування



Рис. 43 Тональне рішення



Рис. 44 Деталізація пером



Рис. 45 Робота з акцентним елементом - золотом



Рис. 46 Фінальна робота



Рис.47 Розміщення художньої роботи в інтер'єрі

Anti-Plagiarism (UA) v-15.281 Educational**The maximum coincidence with one document 1.0%**Dictionaries check: en_US, ru_RU, ua_UA. **Errors in the documents: 8%**

ID: 247555 Title: Художня робота «Опалені війною» (графіка) у художньо-декоративному оздобленні інтер'єру центру фізичної і психологічної реабілітації у селі Івано-Франківської області Added in a DB: 2025-06-24 Authors: Хоменко Єлизавета Ігорівна Heads: Ст. викл., док. філософії (PHD) Івашко О.Д., ст. викл. Плісс Н.А. Consultants: Opponents:	Document		Sum coincidence on the DB	
	Symbols	Lexemes	Symbols	Lexemes
	87611	696	654 (1%)	8 (1%)

Plagiarism sources

ID	Description	Plagiarism presence in the document	
		Symbols	Lexemes